

OMNES UNUM

(TODOS UNO)

1 9 6 0

ŠTEV. 2

GLASILO SLOVENSКИH DUHOVNIKOV
V ZAMEJSTVU

K A Z A L O

Franc Mihelčič: Post	33
Sacerdotii nostri primordia	36
Franc Gnidovec: Narodni jezik v Cerkvi	41
Filip Žakelj: Po smrti ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana	51
Odbor slovenskih emigrantskih duhovnikov za U.S.A. in Kanado	54
Zahvala in prošnja	56
Novice od povsod	58

Glede vseh upravnih zadev in poravnave naročnine se obračajte naravnost na upravo: Rev. Stanko Škrbe, Ramón Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina, ali pa na sledeče sobrate poverjenike:

Kanada: Rev. Anton Vukšinič, 146 Bell Street, Port Colborne, Ontario.

U. S. A.: Rev. Karel Pečovnik, St. Petr's Church, Dumont, Minn.

Čile: Rev. dr. Anton Trdan, Capellán, Hacienda Acuelo, Est. Hospital, Chile.

Italija: Rev. Tone Iskra, Chiesa del S. Nome di Maria, Foro Traiano 89, Roma.

Trst: Rev. Jože Jamnik, Via Nazionale 89, Marianum, Opčine, Trieste.

Gorica: Mons. dr. Franc Močnik, Via Don Bosco 3, Gorizia.

Avstrija: Rev. Vinko Zaletel, Viktringer Ring 26, Klagenfurt

Ostala Evropa: Rev. Zdravko Reven, Grand Rue, 37, Charleroi, Belgique.

Naročnina: Za Argentino in Čile 80 argentinskih pesov. Za U. S. A. 2.50 dolarja. Za vse ostale dežele vrednost zamenjave 2.50 dolarja. Kdor želi, more poravnati naročnino z mašinimi štipendiji. To velja zlasti za Evropo. Opraviti je treba tri sv. maše. Naj nihče ne opravi maš prej, dokler mu ni sporočeno, da so namenjeni zanj že določeni. Maše, za katere nam ni sporočeno, da so sprejete oz. opravljene, smatramo za neopravljene in naročnino za neopopravnano.

Uprava

OMNES UNUM

GLASILO SLOVENSКИH DUHOVNIKOV V ZAMEJSTVU

LETO VII.

1960

ŠTEV. 2

POST

Franc Mihelčič, Avstrija

Razmišljajmo nekoliko o postu v luči globinske psihologije. Morda nam bo kaj koristilo v življenju.

Beseda o postu lahko duhovnika in vernika dirne neprijetno, ker se pač slabotni človeški naravi vsaka odpoved upira. Post je res odpoved in boj. Mar ni bilo tudi Gospodovo življenje v puščavi odpoved in boj? Ali smo morda že kar malo pozabili, kaj je Gospod dejal apostolom, ki so se zaman trudili, da bi izgnali hudobnega duha iz obsedenega dečka? Kaj jim je rekel? „Ta rod se pa ne izžene drugače ko z molitvijo in postom“ (pr. Mt 17, 21; Mr. 9, 29).

Post res človeku ni prijeten, kot ni prijetno delo, trud, napor, bolezen, sploh zatajevanje in mrtvičenje. Iz dveh razlogov: najprej terja od njega priznanje neke slabosti, ki jo hoče s postom premagati, a človek tako težko prizna, da je slaboten; potem pa terja žrtve, a vsaka žrtev je človeku zoprna, ker mora pustiti nekaj, do česar se zdi, da ima pravico, ker ga stane košček sebe, lastnega jaza, ali tega, o čemer misli, da je del njegovega jaza. Pa prav iz teh razlogov je v postu sila, o kateri govori Gospod ob zgoraj omenjeni priložnosti.

Kaj se pravi postiti se? Morda mislimo, da post prav razumemo, ker smo o njem že toliko slišali, se v njem tudi vadili, ali morda — bolj ali manj radi — o njem govorili. Toda če ga hočemo še bolj razumeti, moramo seči v globino človekovega bistva. Kaj je človek? Debele knjige so že napisane o tem z biološkega, filozofskega in teološkega vidika. Skušajmo malo pojasniti post pod človeškim vidikom.

Kaj je človek? Mar animal bipes implume? Materialistu bo ta definicija kar dovolj. Oskubljena kokoš, kaj ne? Filozof opredeljuje človeka kot animal rationale. Mislim, da smem prevesti izraz animal z bitje, ne z žival. Toda razumno bitje je tudi angel. Med angelom in človekom je pa velika razlika. Če pa animal prevedem z žival, priznam pač človeku živalsko pokolenje, še preden se je Cerkev izrekla v korist podmeni, ki trdi, da se je človek razvil iz živali.

Kaj je torej človek? Tostransko bitje z onstranskim smotrom. Mislim, da ta opis zajame vsega in celega človeka, človeka kot celoto. S tem opisom sta poudarjena dva pola, med katerima niha vse človekovo življenje, ves boj človeštva: ideološki, politični in gospodarski. V tem je izražena vsa človekova usoda, pa tudi nevarnost. Sem bi spadal tudi Gospodov izrek: „Noben služabnik ne more služiti dvema gospodoma: ali bo namreč enega sovražil in drugega ljubil, ali se bo enega

držal in drugega preziral“ (Lk 16, 13). Ali — ali! Treba je le oba pola nadomestiti s tistima, ki ju predstavlja: tostranstvo, kakršno je po raju dalje; njen knez je vladar tega sveta, satan — in onstranstvo, ki je in obstaja le v Bogu in z Bogom.

Omenili smo, da je naloga človekova, ki je postavljen v tostranstvo, da v njem živi in po njem pride do onstranstva. Vsak človek naj bi na tem svetu živel tako, kakor pravi apostol Pavel: „Kakor bi nič ne imeli, in vendar imamo vse“ (2 Kor 6, 10). Kakor hitro se človek spozabi in hoče kaj zase imeti, prenese težišče na tostranstvo in je v nevarnosti, da se nanj naveže in se v njem utrdi. Vsaka taka navezanost pa spravi v nevarnost tisto, zaradi česar je človek postavljen v tostranstvo. Zgodi se, da skuša ta ali oni nihati na obe plati, služiti dvema gospodoma. Odrešenik pa pravi, da je to nemogoče; oba pola se izključujeta. Kakor hitro vidim v tostranstvu cilj, pa naj bo tudi le delni, sem za toliko izgubil z vidika onstranstva. Človek je v nevarnosti, da se raztrga. Iz te dvojne tečajnosti se rodi v človeku notranja napetost, ki jo težko prenese. Skuša se je znebiti. Oba pola skuša spraviti na en imenovalce, poenotiti. Le tako se izogne raztrganosti ali pa zgrešenju cilja. Toda kako naj to napravi? Jasno je, da mora nižje služiti višjemu in da je za človeka nujno potrebno, da spravi tostranstvo na imenovalce onstranstva. Le tako se izogne nevarnosti, da postane zgolj človek, homo animalis, ki nima okusa in smisla za onstranstvo. Le tako se izogne nevarnosti, da postane zgolj človek, homo animalis, ki nima okusa in smisla za onstranstvo. Le tako mu je možno postati homo spiritualis, nekaj več, mnogo več kot zgolj človek. Tako se izraža sv. Avguštin v razlagi evangelija sv. Janeza: Ko Janez govori: „Beseda je bila pri Bogu in Bog je bila Beseda,“ tega ne pravi kot človek. Če je mogel kaj takega doumeti, je mogel le, ker je bil več kot zgolj človek. — Vsak svetnik je človek, pa ne le zgolj človek, marveč več kot človek. To pa je postal zato, ker je podredil zgolj človeka tistemu, ki je več kot le zgolj človek.

Filozofiranje? Morda pa ne? Pomislimo, da je Gospod Petru, ko je ta o njem izpovedal: „Ti si Kristus, Sin živega Boga,“ dejal: „Blagor ti, Simon, Jonov sin, zakaj meso in kri ti nista tega razodela, ampak moj Oče, ki je v nebesih“ (pr. Mt 16, 6-7), to je: „Tega nisi povedal kot človek, zgolj človek, homo animalis, ki nima smisla za to, ampak moj Oče, ki je v nebesih, ti je razodel.“ Ta nebeški Oče daje take misli le tistim, ki jih pritegne k sebi. Kakor hitro pa se človek približa Bogu, ni več zgolj človek, marveč nekaj več kot človek. Rekli smo, da je to vsak svetnik. Toda če naj kdo postane svetnik, ne sme uničiti človeka, ostati mora človek; prizadevati si mora, da razvije svoje individualne lastnosti in posebnosti do čim višje mere. Oddaljiti se mora od tega, kar je vsem skupno, in se mora čimbolj individualizirati. Le na to čimbolj zrelo in izpopolnjeno človeško naravo mora graditi svojo osebnost. Na eni strani je potrebno zaokroženje, na drugi strani pa odprtost za to, kar je zunaj individua. Če bi to zamudil in zanemaril, bi ostal le zgolj človek, vase zaprt, kakor zaprt v stekleni krogli, brez sposobnosti, da bi se približal temu, kar je izven njega, tako, kakor zasluži; tako bi vse meril le s svojega stališča.

Pa se vrnimo k trditvi, da je za človeka vsa nevarnost v nihanju med dvema tečajema: med tostranstvom in onstranstvom. Mar ni bilo že od začetka tako? Že pred grehom v raj? Seveda je bilo, a takrat ni bilo nevarnosti za razdvojenost; vladalo je soglasje. Tedaj še ni bilo strupa v njegovi krvi. Prišel je vanjo šele po kačjem piku. Po izvirnem grehu je človek začel čutiti na sebi posledice tega

strupu. Kljub odrešenju jih še vedno čuti. Saj mu jih odrešenje ni odvzelo, pač pa mu dalo sredstva, da se človek izogne nevarnosti ter se usmerja v onstranstvo, k Bogu.

V čem je ta nevarnost, nevarnost, kateri naj se človek izogne prav s postom? Nevarnost tiči v človekovih nagonih. Ne v nagonih samih na sebi; saj je te imel tudi prvi človek v raju pred grehom; pač pa v nagonih, kakršni so postali zaradi kačjega pika in kačjega strupa. Pa ne samo v nagonih, marveč tudi v šibkejši volji in oslavljenem umu. Zlasti seveda v nagonih, kakršni so po grehu. Po teh nagonih satan in svet vplivata na človeka. Pa spet ne svet, kakršnega si je zamislil Bog, marveč svet, kakršen je postal, ko se ga je po božjem dopuščanju polastil knez tega sveta.

Če pa je tako, tedaj je pomen posta jasen. S postom more namreč človek uresničiti svojo nalogo: spraviti tostranstvo in onstranstvo na isti imenovalec. Bojevati se mora in podrediti svoje nagone kontroli, spraviti jih v red, oprostiti se vsega, za kar bi ga sovražnik mogel zgrabiti. Apostol Pavel daje glede tega nasvete: človek naj se bori gol. Post ni nič drugega kot odstranitev nevarnosti, ki je v navezanosti na tostranstvo. Ko človek zatajuje svoje nagone, ko se odpove temu, k čemur ga nagoni mičejo in vlečejo — tudi v dovoljenih rečeh — podreja tostranstvo onstranstvu, priznava svojo slabost in izraža ponižnost, dejansko izpoveduje, da je homo animalis, da je v nevarnosti, da ne bo mogel postati homo spiritualis. Post je boj in prizadevanje, da bi postal resnični, pristni homo spiritualis, v tostranstvu onstranski človek. Post omogoča človeku podrediti nagone pameti in veri. Omogoča res individuacijo, to je izoblikovanje poedinca v njegovi edinstvenosti, izoblikovanje v zaokroženo celoto, kjer je vse na svojem mestu čimbolj popolno in obvladano.

Individuacija je ena izmed mnogih nalog, ki jih je prejel človek od Boga; zahteva, da se človek loči od množice, od tega, kar tvori skupno osnovo, in se izoblikuje v svojih od Boga danih posebnostih in lastnostih. Pri otroku prevladujejo znaki vrste, ne pa individua; polagoma pa se individuum razvija. V puberteti začne individuacija močneje delovati. Človek dobiva svoj posebni izraz, individualno zadržanje. Prvo, kar zahteva individuacija, je, da si razum podredi nagone, da jih obvlada. Nagoni so vsem skupni; čimbolj človeka obvladajo, tem niže pada; končno poživini. Gre na slabše (in peius), kot pravi sv. Avguštin: „Non homines, sed ferae erimus“.

Individuacija je osnova, od Boga hotena podlaga personifikacijali ali posebljenju. Nihče ne more postati osebnost ali — rajši uporabljaj latinski izraz — persona, če ni prej individuum, čimbolj izoblikovan in zaokrožen individuum. V svetem pismu beremo, da Bog kliče človeka po imenu. To pomeni, da Bog hoče, naj je vsak človek svojim sposobnostim in lastnostim primerno izoblikovan ter nima nič skupnega s sočlovekom, razen kar spada k vrsti (species); individuum mora biti samsvoj, enkratno. Le tako je dana možnost, da izoblikuje svojo osebnost. Ta pa je v tem, da je človek odprt! Individuacija ga zapre, zaokroži, loči, personifikacija ga odpre, naveže stik z drugimi, ga usposobi, da sreča to, kar je izven njega, in sicer na posebni, individuu lastni način. Odzvati se klicu Boga, pa naj ga kliče Bog sam k srečanju z njim, ali v bližnjem, k srečanju torej Boga v bližnjem, ali pa naj ga kliče po svetu in raznih dobrinah ter vrednotah k srečanju Boga v njih. Vedno je Bog oni Ti, ki ga mora in more človeka vredno srečati le oseba. Kakor hitro sreča kako dobrino zaradi dobrine same, gre že za

Jaz, ki je izgubil odprtost naproti Tiju in se zapre vase. To pa zato, ker ne sreča več nečesa izven sebe tako, kot v resnici je, marveč tako, kot ga človek vidi v samem sebi. To pa je egoizem, jazovstvo, navezanost nase. Dobrine ne vidi zaradi dobrine same, ne vidi tiste vrednosti, ki jo ima v Bogu, marveč kolikor jo ima v človeku. To pa je napak.

Ker pa so prav nagoni, kakršni so danes zaradi strupa izvirnega greha, tista nevarnost, ki utegne in more preprečiti človeku pravilno individuacijo in za tem personifikacijo, recimo poosebljenje, jih mora človek — ne rečem zatirati, kar bi pomenilo uničiti jih, bi pomenilo potisniti jih v podzavest: oboje bi bilo zelo negativno in škodljivo — obvladati in usmerjati. To pa se zgodi prav po postu.

Sacerdotii nostri primordia

II.

Molitev, češčenje presv. Rešnjega Telesa, daritev sv. maše

Sv. Janez Vianney M., ki je tako zelo gojil krepost spokornosti, kakor smo rekli, je bil tudi prepričan, da se mora duhovnik najprej posvečati neprenehni molitvi (46). Glede tega je znano, da je leta, ki je bil pred kratkim nastavljen za župnika kraja, kjer je krščansko življenje popolnoma hiral, ob času nočnega počitka preživel zelo dolge in presladke ure tako, da je častil Jezusa v zakramentu njegove ljubezni; in zelo se je zdelo, da je sveti tabernakelj kakor studenec, iz katerega je sam zase neprestano zajemal nadnaravne moči, s katerimi je hranil in krepčal svojo pobožnost ter poskrbel za uspešnost apostolskega napora: dá, prav na Ars, kakršen je bil v času tega svetega moža, bi mogli najprikladneje obrniti slavne besede, s katerimi je Pij XII., naš prednik srečnega spomina, opisal krščansko župnijo: „Sredi vasi je svetišče, v sredi svetišča sveti tabernakelj in ob njegovih straneh sedež za sveto spovedovanje, kjer krščansko ljudstvo znova dobiva nadnaravno življenje, ali pa zdravje“ (47).

Molitev po zgledu in nauku svetega arškega župnika

Kako primeren in kako zveličaven je ta zgled neprenehne molitve, ki ga nam daje tisti mož, kateri se je vsega žrtvoval, da bi zmanjšal dušne potrebe, za duhovnike naše dobe, ki imajo navado, da včasih bolj, kakor je prav, povzdigujejo uspešnost vnanjega delovanja ter tako lahko popuščajo skušnjavi, da bi bili razgibani v svoji dušnopastirski službi, a pri tem trpi škodo njihovo duhovno življenje. „Nepremišljenost nas ovira, da ne dosežemo svetosti,“ je rekel arški župnik. „Zoprno nam je, da bi odtrgali srce od vnanjih reči; ne vemo, kaj je treba prav narediti. Potrebujemo vnetega premišljevanja, neprestane molitve in pristranskega združenja z Bogom.“ Kakor razberemo iz pričevanj o njegovem življenju, je živel v neprestani molitvi, od katere ga nikakor ni moglo spraviti ne breme svetega spovedovanja ne druge dušnopastirske dolžnosti. „Kljub največji zaposlenosti vendar ni pretrgal zveze z Bogom“ (48). Pa kar njegove besede navedimo; zakaj neizčrpna je bila množina njegovih besedi, kadar je govoril o sreči ali o koristi, ki ju dosežemo z molitvijo: „Berači smo, kateri moramo Boga vsega prositi“ (49). „Kako mnogo ljudi moremo s svojimi molitvami znova privedi k Bogu!“ (50). In imel

je navado ponavljati: „Glejte, najgorečnejša molitev k Bogu je tu na zemlji človekova popolna sreča!“ (51). To srečo je pač sam obilno užival, ko je svojega duha, ki ga je razsvetljevala nadnaravna luč, usmerjal k premišljevanju nebeških reči ter je svojo preprosto in čisto dušo dvigal od skrivnosti učlovečene božje Besede do vrhov presvete Trojice, katero je ljubil z najvišjo ljubeznijo. In množice romarjev, ki so v svetišču stale okoli njega, so čutile, da ta ponižni duhovnik razodeva na zunaj nekaj iz globin svojega notranjega življenja, ko so zelo pogosto privrele iz njegovega vnetega srca tele, njemu drage besede: „Biti ljubljen od Boga, biti združen z Bogom, živeti v božji pričujočnosti, za Boga živeti: kako blaženo življenje, kako blažena smrt!“ (52).

Duhovnik je najprej mož molitve

Silno želimo, častiti bratje, da bi služabniki svetih stvari, vaši čuječnosti izročeni, ob teh dokazih iz življenja sv. Janeza Marije Vianneya prišli do popolnega prepričanja, kako se je treba z vso močjo truditi, da bi se odlikovali v vnemi za molitev; in da je to dejansko mogoče doseči, čeprav jih včasih od tega trgajo preveliki apostolski napor. Da pa to dosežejo, je treba, da je njihovo življenje v popolnem skladju z načeli vere; ta vera je globoko prešinjala notranjost Janeza Marije Vianneya; zato je izvršil tako čudovite reči. „O čudovita je vera tega duhovnika — tako je trdil neki tovariš v sveti službi — tako velika je, da more obogatiti vse duše v škofiji!“ (53).

To neprenehno zvezo z Bogom pa kar najbolj povzroče in varujejo različne duhovnikove pobožne vaje; več izmed teh, ki so večjega pomena, je Cerkev ukazala z zelo modrimi odločbami, kakor so n. pr. zlasti opravljanje vsakdanjega svetega premišljevanja, pobožni obiski pri božjem tabernaklju, molitev Marijinega rožnega venca, skrbno spoznavanje samega sebe (izpraševanje vesti) (54). Kar pa zadeva duhovne dnevnice, veže duhovnike težka dolžnost do Cerkve, ki so jo vzeli nase, da jih molijo (55). Često je treba iskati vzrok, zakaj nekatere cerkvene može potegnejo za seboj vnanje reči, zakaj polagoma izgube navdušenje, in končno, žal, ko so jih pritegnile vabe tega zemeljskega življenja, žive v veliki nevarnosti, ker so že brez vsake duhovne opore, v tem, da so morda zanemarili katero izmed teh določb. Toda nasprotno Janez Marija Vianney vendar ni zanemarjal svojega zveličanja, dasiprav se je kar najbolj vneto trudil za zveličanje drugih. Kar najbolj se je zavzemal za svojo osebno svetost, da bi mogel biti toliko bolj sposoben druge privedi do nje (56). Da uporabimo torej besede sv. Pija X.: „Imejmo trdno prepričanje o tem, da se mora duhovnik odlično posvečati skrbi za molitveno življenje, da vztraja dostojno na svoji višini in pri svoji dolžnosti. Duhovnik pa mora namreč tudi mnogo bolj vneto kot drugi biti pokoren Kristusovi zapovedi: Treba je vedno moliti. Tega se je držal Pavel in je tako zelo svetoval: V molitvi bodite stanoviti, čujte v njej in se zahvaljujte; brez prenehanja molite“ (57). Razen tega pa si radi prilastimo besede, s katerimi je naš neposredni prednik takoj v začetku papeževanja dal duhovnikom nekako vodilo: „Molite vedno bolj in bolj in vztrajneje molite“ (58).

Pobožnost arškega župnika do presv. Rešnjega Telesa

Molitveno vnemo sv. Janeza Marije Vianneya, o katerem moremo reči, da je zadnjih trideset let skoraj preživel v svetišču, kjer ga je zadrževala velikanska množica spovedancev, je odlikoval poseben znak: usmerjena je namreč bila prav

posebno k presv. Rešnjemu Telesu. Komaj je mogoče verjeti, kako gorečo pobožnost je gojil do Kristusa Gospoda, ki se skriva pod evharističnimi zagrinjali. „Tam je tisti“ — je govoril — „ki nas tako zelo ljubi; zakaj ga ne vzljubimo?“ (59). Češčenja vredni oltarni zakrament je resnično častil z gorečo ljubeznijo in njegovo dušo je neka nadnaravna sila, kateri se ni mogel upirati, pritegovala k svetemu tabernaklju. Svoje vernike je pa takole učil moliti: „Ni treba mnogo besed, da prav molimo. Iz vere vemo, da je predobrotljivi Bog navzoč tudi tam v svetem tabernaklju; temu razodevamo svoje srce; veselimo se, da nam dovoli priti predse; glejte, to je najboljši način molitve!“ (60). Prav ničesar ni opustil, da bi v vernikih vzbudil spoštovanje in ljubezen do Kristusa, skritega v zakramentu presv. Rešnjega Telesa, in vabil jih je, da bi se nasičevali z božjim obedom; sam pa je drugim dajal zgled svoje pobožnosti. „Da bi se kdo o tem prepričal“ — so poročale priče — „je bilo dovolj zreti ga, kako opravlja svete skrivnosti ali pa samo, kako pokleka, kadar je šel mimo tabernaklja“ (61).

Važnost presv. Rešnjega Telesa za duhovnikovo življenje

„Čudoviti zgledi sv. Janeza Marije Vianneya“ — kakor priča Pij XII., naš prednik srečnega spomina — „ohranjajo tudi v naših časih vso svojo moč“ (62). Zakaj dolgotrajna molitev duhovnikova pred češčenja vrednim oltarnim zakramentom je toliko vredna in uspešna, da ni mogoče najti nobenega drugega načina, ki bi nadomestil to češčenje. Kajti duhovnik, bodisi ko časti Kristusa Gospoda ter se mu zahvaljuje, bodisi ko mu zadoščuje za svoje in za grehe drugih, bodisi ko končno kar najbolj vneto moli, da sebi zaupane zadeve priporoča Bogu, se vžiga še v gorečnejši ljubezni do božjega Odrešenika, kateremu je izpovedal zvestobo, in pa do ljudi, za katere skrbi kot dušni pastir. Sploh pa pobožnost do presv. Rešnjega Telesa, ki naj bo vneta, prizadevna in dejavna, povzroči, da dušni pastir hrani in goji notranjo popolnost svoje duše in mu pri spolnjevanju apostolske službe dotekajo nadnaravne sile, katere morajo vedno krasiti najhrabrejše Kristusove delavce.

Tudi nočemo z molkom preiti silnih dobrot, ki od tod izvirajo za vernike, ki so priče pobožnosti svojih duhovnikov in katere vabi njihov zgled. Pij XII., naš prednik srečnega spomina, v nagovoru klera tega dragega rimskega mesta namreč tako primerno opozarja: „Če želite, da bi vam zaupani verniki pobožno in radi molili, je treba, da v svetišču vaš zgled sveti pred njimi in vas vidiijo, kako molite. Duhovnik, ki kleči pred svetim taernakljem, pazi na dostojno telesno držo in z največjo zbranostjo razliva pred Bogom svoje prošnje, je v krasen zgled krščanskemu ljudstvu; saj ga spodbuja in vabi, naj z njim tekmuje v vneti prizadevnosti za pobožnost“ (63). To oporo je namreč pri spolnjevanju svoje apostolske dolžnosti uporabljal novi arški župnik; brez vsakršnega dvoma je ta opora vedno najmočnejša v vseh časovnih in krajevnih okoliščinah.

Duhovnik in daritev svete maše

Nikoli pa ne smemo pozabiti, da evharistična molitev dosega svoj višek in poinost s presveto oltarno daritvijo. Menimo, častiti bratje, da je to treba bolj pridno premisliti, ker spada med neko kar najbolj potrebno poglavje duhovniškega življenja.

Nimamo sedaj namena bolj obširno razlagati po prednikih Cerkvi izročeni nauk o duhovništvu in evharistični daritvi. Pij XI. in Pij XII., naša prednika sreč-

nega spomina, sta v tehni in jasnih okrožnicah to vsebino razložila; opominjamo vas, da duhovniki in verniki, vašemu vodstvu izročeni, tudi po vaši prizadevni skrbi to bolj pridno in natančno spoznajo. Tako bodo namreč izginile negotovosti nekaterih, včasih bolj drzno izražanje v razpravljanju o teh stvareh pa se bo usmerilo v bolj pravi tir.

Vendar pa sodimo, da je tudi v tej stvari zveličavno pokazati po tej okrožnici, iz katerega posebnega razloga je sveti arški župnik, najzvestejši vršitelj duhovniških dolžnosti, kakor se pač spodobi junakom, popolnoma vreden, da ga postavimo voditeljem duš za zgled preslavne kreposti in da ga časte kot svojega nebeškega zaščitnika. Če je to popolnoma resnično, da je duhovnik bil posvečen za duhovnika, da bi pač služil oltarju, in je to svojo službo začel vršiti z evharistično daritvijo, je prav tako v skladu z resnico, da evharistična daritev ostane božjemu služabniku, dokler bo živel, nekako počelo in studenec tako svetosti, ki naj jo sebi preskrbi, kakor apostolskega delovanja, kateremu naj se posveča. Za vse to je najboljši primer sv. Janez Vianney.

Kaj je namreč višek duhovniškega apostolata — če imamo pač pred očmi bistvo njegovega delovanja — kakor povsod, kjer Cerkev živi, zbirati okoli svetega oltarja ljudstvo, združeno z vezmi vere, prerojeno po svetem krstu in očiščeno od grehov? Tedaj namreč duhovnik uporablja sveto oblast, ki jo je prejel, in opravi božjo daritev, kjer Kristus Jezus obnavlja edino žrtev, katero je izvršil na Kalvariji, da bi odrešil človeški rod in pripravil slavo nebeškemu Očetu. Tedaj namreč kristjani, ki so se združili v eno celoto, darujejo po duhovniku najvišjemu in večnemu Bogu božjo žrtev (Jezusa Kristusa) ter žrtvujejo sami sebe kot živo, sveto, Bogu prijetno daritev (64). Tam božje ljudstvo prejme pouk v naukah vere in zapovedih, se nahrani s Kristusovim Telesom in najde to, kar mu daje in pospešuje nadnaravno življenje in obnovi edinost, če je treba. Razen tega tamkaj povsod na zemlji od roda do roda duhovno raste in se večja skrivnostno telo Kristusovo, ki je Cerkev.

Ker je pa sv. Janez Vianney od leta do leta svoj čas vedno bolj in bolj posvečal predvsem pridiganju verskih resnic in očiščevanju duš od škodljivih grešnih madežev in se je pri vsakem dejanju svoje svete službe obračal k božjemu oltarju, moremo po vsej pravici njegovo življenje odlično imenovati duhovniško in dušnopastirsko. Brez dvoma so v arško sveto hišo v množicah in kar moč radi prihajali grešniki, ker jih je privabil sloves svetega župnika, medtem ko je nemalo duhovnikov nasprotno v velikih težavah, da bi zbrali pri sebi ljudstvo, njihovem vodstvu zaupano, in jih mogli bolj kot misijonarji poučiti vsaj v temeljnih resnicah krščanskega nauka. Ti apostolski napor, ki so potrebni in včasih tako težki, pa naj ne bodo v oviro tako, da bi božji možje pozabili na najvažnejši cilj, na katerega morajo vedno gledati in katerega je sv. Janez Vianney dosegel, ko se je v ponižnem kmečkem svetišču popolnoma posvečal glavnim dolžnostim apostolskega življenja.

Sveta maša je prvi vir duhovnikove osebne svetosti

Na to-le je treba prav posebno opozoriti, da mora duhovnik za vse, kar koli namerava v duši, hoče in dela, da postane svet, jemati zgled in nadnaravno moč iz evharistične daritve, ki jo daruje, ko je pokoren opominom rimskega pontifikala: „Spoznajte, kar delate; posnemajte, kar vršite!“ Glede tega nam je vseh tu primerno navesti besede našega neposrednega prednika srečnega spomina, ki jih beremo v apostolskem opominu, ki ima naslov *Menti nostrae*: „Kakor je bilo vse življenje našega Odrašenika usmerjeno k daritvi samega sebe, tako je treba, da duhovniški življenje, v katerem mora odsevat Kristusova podoba, z njim, v

da duhovniško življenje, v katerem mora odsevati Kristusova podoba, z njim, v daritve, marveč je treba, da jo na neki globoko notranji način tudi živi; tako more zajemati tisto nadnaravno moč, po kateri se popolnoma spremenijo, ter je deležen pravega življenja samega božjega Odrašenika“ (65). In še: „Potrebno je torej, da si prizadeva, da v duhovniški duši odseva, kar se na daritvenem oltarju vrši; kakor namreč Jezus Kristus sam sebe žrtvuje, tako mora njegov služabnik skupaj z njim sebe žrtvovati; kakor se Jezus daruje v spravo za grehe ljudi, tako je potrebno, da duhovnik po vzvišeni poti krščanske askeze dospe do svojega očiščenja in očiščenja bližnjih“ (66).

To poglavje vzvišenega nauka ima pred seboj Cerkev, ko z materinskim vabilom spodbuja svoje služabnike svetih reči, naj goje askezo ter obhajajo evharistično daritev z največjo pobožnostjo. Ali ni mar treba temu vzroku pripisovati, da so duhovniki polagoma odstopili od tiste prve ljubezni, ki so jo prejeli pri sveti ordinaciji, ker niso namreč popolnoma od kraja spoznali medsebojne vezi, s katero morata biti povezana dar samega sebe in daritvena žrtev? Sv. Janeza Vianneya je tega naučila skušnja in je s temile besedami trdil: „Vzrok, da postanejo duhovniki v nraveh bolj popustljivi, ima svoj izvir v tem, ker ne opravljajo zbrano in pobožno svete daritve.“ Sam pa, ki je zaradi vzvišene kreposti imel navado, da se je daroval v spravo za grešnike (67), je točil solze, ko je v svoji duši mislil na nesrečne duhovnike, ki niso imeli svoji službi ustrezajoče svetosti (68).

Z očetovskim opominom prosimo svoje preljubljene duhovnike, naj si ob točno določenem času izprašajo vest, kako obhajajo božje skrivnosti, s kakšnim čustvom v duši in razpoloženjem stopajo k oltarju in kakšen sad si prizadevajo dobiti od teh skrivnosti. Slovesnosti ob stoletnici, ki naj se vrše v čast tega slavnega in občudovanja vrednega duhovnika, ki je iz tolažbe in sreče, da sme darovati božjo žrtev (69), zajemal najgorečnejšo srčnost za žrtvovanje samega sebe, naj jih k temu silijo; in njegova molitev — trdno upamo, da se bo to zgodilo — naj jim obilno izprosi luči in moči.

(Se bo nadaljevalo)

46) Pr. prav tam, zv. 227, str. 33.

47) Pr. Discorsi e Radiomessaggi di S. S. Pio XII, zv. 14, str. 452.

48) Pr. Vat. tajni arhiv, zv. 227, str. 131.

49) Pr. prav tam, zv. 227, str. 1100.

50) Pr. prav tam, zv. 227, str. 54.

51) Pr. prav tam, zv. 227, str. 45.

52) Pr. prav tam, zv. 227, str. 29.

53) Pr. prav tam, zv. 227, str. 976.

54) ZCP, kan. 125.

55) Prav tam, kan. 135.

56) Pr. Vat. tajni arhiv, zv. 227, str. 36.

57) Opomin *Haerent animo*; Acta Pii X, IV, str. 248/9.

58) Govor dne 24. junija 1939; AAS, XXXI, 1939, str. 249.

59) Pr. Vat. tajni arhiv, zv. 227, str. 1103.

60) Pr. prav tam, zv. 227, str. 45.

61) Pr. prav tam, zv. 227, str. 459.

62) Pr. Nuntius scripto datus dne 25. jun. 1956; AAS, XLVIII, 1956, str. 579.

63) Pr. nagovor dne 13. marca 1943; AAS, XXXV, 1943, str. 114/5.

64) Rimlj 12, 1.

65) Ap. opomin *Menti nostrae*; AAS, XLII, 1950, str. 666/7.

66) Pr. prav tam, str. 667/8.

67) Pr. Vat. tajni arhiv, zv. 227, str. 319.

68) Pr. prav tam, zv. 227, str. 47.

69) Pr. prav tam, str. 667/8. (Morda je glede navedbe v AAS tu napaka; OR ima: Pr. prav tam, zv. 227, str. 181).

Narodni jezik v Cerkvi

Franc Gnidovec, Argentina

Jezik v verskem pouku in molitvi ljudstva

Narodni jezik je važna prvina narodne kulture in njegove kulturne samobitnosti. Zato ima vsak narod po naravnem pravu pravico do svojega jezika, da mu ga nihče nasilno ne skuša vzeti. Cerkev, ki je po svojem poslanstvu učiteljica in razlagalka tudi naravnega zakona, je narodom čuvarica njihovih naravnih pravic, tudi te do nemotene rabe svojega jezika.

To načelno ugotovitev potrjuje tudi zgodovina, ki kaže, kako Cerkev ščiti to pravico naroda, zlasti malih narodov in narodnih manjšin proti politično, gospodarsko in kulturno močnejšim narodom. Ščiti jih proti kulturnemu nasilju na tem področju teoretično, s pravim naukom o naravnih narodnih pravicah, pa obenem praktično s tem, da v svojem poslanstvu narodni jezik povsod podpira in goji. Oznanjanje krščanskega nauka, pridiganje in kateheza, v cerkvi in zunaj cerkve, spovedovanje, molitev in versko petje ljudstva v cerkvi, ljudsko nabožno slovstvo — vse je v ljudskem, vsem razumljivem jeziku, ko morda narod istočasno trpi pod političnim in kulturnim nasiljem, ki mu v civilnem življenju narodni jezik zatira. Tako bo Cerkev v takih primerih vedno zatočišče in opora narodovih pravic, narodovega jezika in narodove kulture.

Ob tej splošno veljavni ugotovitvi ne moremo tu razpravljati o konkretnih, težavnejših primerih in nastopanju določenih cerkvenih oblastnikov. Zakaj so primeri, ki postavljajo narodno manjšino v posebno težaven položaj in cerkveno oblast na posebno preizkušnjo. Gotovo je bil tak primer v položaju naše narodne manjšine pod fašizmom v Italiji. A treba je velike previdnosti in upoštevati z vseh strani težavnost položaja tudi za Cerkev, preden bi izrekli sodbo ali morda celo obsodbo pri tem nad Cerkvijo. In če pogledamo globlje, bomo navadno tudi v takih primerih vedno odkrili blažilni vpliv krščanstva in politično in kulturno tako sprtem svetu.

Tudi v moči pozitivnega Kristusovega naročila mora Cerkev nujno upoštevati narodni jezik, če naj doseže svoj namen, pokristjanjenje sveta. Kristus naroča: „Pojdite in učite vse narode...“ (Mt 28, 19). Apostoli morajo iti k narodom in se jim približati; v njihovem jeziku jim morajo govoriti in jih učiti. Apostoli naj jim dajejo božji Kristusov nauk, ne svojega jezika, ki ga jim je Bog vsakemu svojega že dal.

Zato imajo narodi pravico, da prejmejo Kristusov nauk v svojem, njimumljivem jeziku; Cerkev pa ima dolžnost, da se jim v njihovem jeziku približa. V tem pogledu torej ni določen kak jezik ali morda celo le en določen jezik, ampak v vseh jezikih naj se oznanja narodom pravi Bog in naj tako vsi jeziki Boga slave.

Kanonsko pravo ukazuje župnikom, dušnim pastirjem, misijonarjem, da ljudstvu oznanjajo božjo besedo. Da bodo to v narodnem, ljudstvu razumljivem jeziku, niti ne omenja, ampak kot samo po sebiumljivo predpostavlja (n. pr. kan. 301, 2; 1329; 1336).

Cerkveni jezik v zgodovini

Drugo je vprašanje cerkvenega jezika, ki samo po sebi ne zadeva ob narodove naravne pravice do svojega jezika.

Za mednarodno medsebojno razumevanje diplomatov so se narodi dogovorili za določeni svetovni jezik, ki ga bodo rabili v uradnih dogovorih. Seveda je to navadno kak od najbolj razširjenih jezikov, ki je redno jezik tudi politično, gospodarsko in kulturno močne svetovne sile. Podobno bi mogli govoriti o jeziku ali jezikih svetovne znanosti. Iz narave stvari same je vse to razumljivo in praktično življenje tako zahteva in to ne pomeni prezira do kakega od množice narodnih jezikov.

Podobno velja o cerkvenem jeziku. Cerkev spoštuje kot po naravnem pravu enake vse jezike in v njih narodom oznanja božji nauk. V tem pomenu so vsi jeziki „cerkveni“ jeziki in se v vseh v Cerkvi po vernikih Bog časti. A kot vesoljna in nadnarodna ustanova Cerkev more privzeti določen jezik ali več jezikov, ki velja kot uradni jezik njenega nadnaravnega poslanstva: v uradnem določanju verskega nauka, pri izdajanju disciplinarnih odlokov, v določenih liturgičnih funkcijah (liturgični jezik).

Takih cerkvenih jezikov je danes vsaj v liturgiji po različnih obredih več: grški, latinski, armenski, sirski, arabski, staroslovenski. Pod imenom „cerkveni jezik“ pa navadno mislimo na latinski jezik, ki je v Cerkvi danes najbolj razširjen.

Diplomatski jezik je redno neki moderni, živi jezik. Cerkev je neminljiva ustanova in je s tem v zvezi v njej neka težnja po nespremenljivosti in konservativnosti, kar se kaže tudi v uradnem cerkvenem jeziku. Ta težnja se zdi značilna za religije sploh, ki rade ohranjajo starinske, častitljive jezike, ne da bi sledile njih neprestanemu razvoju. Tako si je tudi Cerkev kot uraden jezik privzela nekoč n. pr. grščino ali latinščino. Ta jezik se je potem v rabi ljudstva spreminjal, a v rabi Cerkve ne, ampak je ohranila stari grški ali latinski jezik do danes in je njen uradni jezik „mrtev“ jezik.

Prvotni cerkveni jezik je bil torej neki narodni, tedaj govorjeni in poznani jezik, t. j. „živ“ jezik. Jezik prve Cerkve v Jeruzalemu je pač bil aramejski jezik, ki so ga govorili Kristus in apostoli. V tem jeziku so bili izdani tudi prvi verski in disciplinarni dekreti in so se v njem vršile prve liturgične molitve. Častitljiva priča te stare tradicije je še danes „amen“ kot odgovor ljudstva pri liturgičnih molitvah, molitvah krščanskega občestva. „Amen“, ki je aramejska (hebrejska) beseda in se je uporabljala kot pritrditev na besede drugega, je kot priča te najstarejše krščanske tradicije ostal do danes pri vseh krščanskih skupnostih.

Cerkev je nastopila v dobi helenistične kulture in se je širila iz Palestine po deželah, kjer so govorili grško ali je v njih vsaj veljal ta jezik kot kulturni jezik. Cerkev je po naročilu Kristusovem tudi v ta svet ponesla krščanstvo, t. j. razodeti nauk, zakramente, bogočastje, v glavnih potezah organizirano krščanstvo; to pa je storila v svetovnem jeziku teh narodov, v grščini. Seveda ni v ta namen vzela kakih grških dialektov, ampak splošno govorjeni in poznani jezik (koiné). Tudi v rimski liturgiji so še ostale sledi te častitljive tradicije; pri vsaki sveti maši in pri vsakih litanijah še danes molimo v grščini: Kyrie eleison, Christe eleison; na veliki petek: Hágios ho Theós, hágios ishiros, hágios athánatos, eleison hemás.

Tudi v Rimu je bila prvotno jezik izobraženstva in kulturni jezik grščina. Polagoma pa so jo pozabljali in je v 3. stol. tako grška liturgija tu prešla v latinsko, rimsko liturgijo in je bil ta narodni jezik, latinščina, privzet kot nov cerkveni jezik. V tem jeziku se odtlej razvija svoja, latinska ali rimska liturgija. Latinščina je obenem bila več ko tisoč let literarni jezik in splošni jezik izobraženstva med narodi Zapada. Tako je tudi razumljivo, da je pri vseh teh narodih ostala tudi kot cerkveni in liturgični jezik in proti temu ni bilo nobenega pomisleka.

Če bi krščanstvo istočasno zajelo tudi daljni Vzhod, n. pr. Kitajsko in Indijo, kar se, žal, ni zgodilo in še ostane naloga bodoče zgodovine Cerkve, bi po tem zakonu ti narodi vsekakor imeli svojo liturgijo v svojem jeziku. — V 9. stol., vemo, sta tudi slovanska apostola, sv. brata Ciril in Metod, dala tem narodom liturgijo v njihovem, njim splošno umljivem jeziku (cerkvenoslovanski ali staroslovenski jezik).

Latinščina v Cerkvi

Cerkev je po svojem bistvu vesoljna; vesoljna je v določenem pomenu tudi po svoji današnji konkretni obliki in razširjenosti; tradicija in teologija smatrata vesoljnost za znak prave Kristusove Cerkve. Po drugi strani pa večkrat ugotavljajo, da je Cerkev po svojem današnjem dejanskem zunanjem značaju, po današnji svoji razširjenosti in kulturnih prvinah, ki jih vsebuje, predvsem latinska; katoliški je danes predvsem latinski svet, kot je germanski in anglo-saksonski svet protestantski, kot je slovanski svet pravoslaven. Za katoliško Cerkev v današnji obliki je tudi značilen latinski obred in so drugi v njej le pičlo zastopani (bizantinski, armenski, antiohijski, aleksandrijski). Tako nam tudi izraz „cerkveni jezik“ pomeni navadno le latinščino.

Ta odlični položaj latinščine v Cerkvi seveda nikakor ni nujen in iz narave stvari, kot da bi krščanstvo po svoji naravi bilo vezano na ta jezik. Z drugimi besedami: Ta uredba v Cerkvi ni božje-pravnega značaja (kot je n. pr. po misli nekaterih teologov, da porabimo primer iz podobne stvarine, navezanost cerkvenega primate na Rim božje-pravnega značaja); za položaj latinščine kot cerkvenega jezika nihče tega ne misli. Krščanstvo je glede tega, kateri jezik naj bo cerkveni in liturgični jezik, samo po sebi indiferentno. Latinščino so narekovale zgodovinske in kulturne okoliščine in nam še danes ta jezik v Cerkvi govori o kulturnem območju, ki je krščanstvo v njem nastopilo in se uveljavilo; uveljavljenje tega jezika v Cerkvi je zgodovinsko-prigodnega in spremenljivega in ne dogmatično-nujnega značaja; ta uredba je cerkveno-pravnega izvora, čeprav je prišlo do nje po neki naravni zgodovinski spontanosti, in jo Cerkev more spremeniti in dejansko spreminja, če ji to narekuje njen cilj, če je to koristno ali potrebno pri njenem poslanstvu v svetu.

A kot so bili takrat važni razlogi, ki so uveljavili ta jezik kot cerkveni jezik, so še danes neki razlogi za to, da se — vsaj v določeni meri — v tem položaju tudi ohranja.

Odločilen razvoj teološkega nauka se je pri zapadnih cerkvenih očetih vršil v tem jeziku in v težkih in globokih vprašanih razodetja (sv. Trojica, kristologija, milost) je bil proti zmotam izražen točni pravi nauk v čisto določenih latinskih izrazih, poleg grških v prvih krščanskih stoletjih. Tako se moramo še danes v podajanju teološkega nauka v narodnih jezikih neprestano vračati k strokovnim izrazom v latinščini. Zlasti je tedaj umljivo, da vrhovna učiteljska oblast v doktrinarnih odlokih uporablja latinščino. V tem pomenu še danes dejansko služi ta jezik kot sredstvo za jasen izraz pravega nauka in je tako „učinkovito varstvo pred okvaro čistega nauka“ (okrožn. Mediator Dei). — Podobno velja glede disciplinarnih odlokov najvišje vodstvene oblasti v Cerkvi, za vso Cerkev veljavnih odlokov sv. stolice.

Vendar opazamo v novejšem času pri sv. stolici težnjo, da v važnem dokumentu, ki prvenstveno zadeva določeni narod, uporablja odgovarjajoči moderni jezik. Tako so papeške okrožnice bile včasih vedno in so še danes redno latinske. Od

Pija XI. pa je nekaj izjem okrožnic v narodnem jeziku, n. pr. Pija XI. Mit brennender Sorge (1937), proti nemškemu narodnemu socializmu, Pija XII. Le pèlerinage de Lourdes (1957), za stoletnico lurških prikazovanj; podobno važno pismo papeža Pija XI., ki v njm obsoja fašizem, Non abbiamo bisogno (1931). — Danes večkrat izdajajo obenem z latinskim dokumentom prevod v vatikanskih pisarnah v kakem velikem modernem jeziku.

Cerkveni jezik je posvečen predvsem po rabi v duhovniški službi Cerkve, v bogočastju, kultu, liturgiji. Najodličnejša kulturna dejanja so dejanja liturgičnega občestva, to je zlasti daritev sv. maše; in ta se v našem obredu opravlja izključno v latinščini. Podobno se vrši v tem jeziku delitev zakramentov, blagoslavljanje, liturgične molitve sploh in so tako latinske tudi vse temu odgovarjajoče liturgične knjige: misal, obrednik ali ritual, pontifikal, brevir.

Častiljivi stari jezik, ki ga ljudstvo več ne ume, res more v vernikih v religioznem ambientu vzbujati skrivnostna in vzvišena verska čustva; to velja za vsak star cerkveni jezik, tudi n. pr. za grščino in cerkveno slovanščino. Vsak tak jezik tudi priča o davnem nastanku obredov in božjega čiščenja. Seveda to še ne pomeni, da je zato bolje rabiti kot cerkveni jezik ljudstvu neumljiv jezik. Včasih, smo rekli, je bilo drugače in so rabili jezik, ki so ga umeli in jim to ni bilo v manjšo korist.

Možnost, četudi ne še primernost, vernikom neumljivega jezika v cerkveni liturgiji je utemeljena v neosebni in nadnaravnem značaju liturgičnih molitev in dejanj in raba starega, neumljivega jezika prav to dejstvo podčrtava. Mašna daritev in zakramenti imajo namreč iz sebe moč, da posvečujejo človeka, ki ne stavi ovir za to; ali jezik ume ali ne, pri bistvenem učinkovanju zakramentov, ki delujejo „ex opere operato“, ni važno. Pri blagoslavljanju, zakramentalih in sicer liturgični molitvi Cerkve velja nekaj podobnega: tu je uspeh po molitvi Cerkve, ki v teh molitvah moli, in spet ni nujno umevanje vernikov (quasi ex opere operato). Seveda pri vsem velja, da je velikega pomena umevanje besedila in od tod je še nova korist teh bogočastnih dejanj in molitev. — Proti subjektivizmu in individualizmu protestantstva, ki je odklanjalo tradicijo, cerkveno učiteljstvo in tudi tradicionalni cerkveni jezik, je ta nauk pojasnil in predložil tridentinski koncil; obenem je kot v reakcijo proti zmoti in, da ji ne bi popuščal, tudi utrdil položaj latinščine kot cerkvenega jezika (proglášena avtentičnost latinskega prevoda sv. pisma, Vulgate, liturgična disciplina v celoti utrjena).

Enoten cerkveni jezik v velikem delu Cerkve, kot je danes latinski, bodisi v liturgiji ali v cerkvenem učiteljstvu in vodstveni oblasti ali kot socialno sredstvo medsebojnega sporazumevanja, zlasti pri kleru, končno lepo očituje edinost in vesoljnost Cerkve; „latinščina v velikem delu Cerkve je jasen in očiten znak edinstva in vesoljstva med narodi in rasami“ (Mediator Dei). Je priča, kako Cerkev prinaša zdravilo proti pretiranemu in škodljivemu nacionalizmu moderne dobe ter združuje in v bratski edinstvi povezuje različne narode in rase. Tako more tudi danes biti enoten cerkveni jezik neki činitelj te edinstvi proti hipernacionalističnemu partikularizmu. — Seveda tudi iz tega razloga enoten cerkveni jezik ni nujen. Zakaj to je samo zunanji znak edinstvi ali neki zunanji činitelj; prava edinost, zlasti v Cerkvi, je globlja in je možna tudi ob različnosti jezikov, kot je ob istem jeziku možna — in vidimo večkrat — velika enedinstvo, razkol; historia docet.

Če predpostavljamo enoten cerkveni jezik, da izpeljemo misel do konca, je starinski mrtev jezik kot činitelj edinstvi psihološko za to bolj primeren kot kak moderni svetovni jezik. Zakaj današnji svetovni jeziki tudi predstavljajo trenutno

politično in kulturno premoč določenega naroda ali rase in bi tak jezik, ko bi prevladoval v Cerkvi, v drugih narodih mogel vzbujati odpor. Pri mrtvem jeziku tega ne bo v toliki meri, ker vsaj neposredno ne predstavlja kake današnje politične in kulturne sile v svetu, čeprav more spominjati na to v zgodovini (latinščina — rimski imperij). Plemenito teženje po edinosti in medsebojnem sporazumevanju nad nacionalnimi razlikami in nasprotstvo v civilnem življenju je nekatere pripeljalo do tega, da uvajajo umetni mednarodni jezik (n. pr. esperanto).

Čeprav je cerkveni jezik neki mrtev jezik, ki ga verniki splošno ne umejo, je vendar važno, da je v Cerkvi umevan, da tako v večji meri doseže svoj namen. Zato v zadnji dobi cerkvena oblast ponovno poudarja važnost obnove in poglobljenega študija cerkvenega latinskega jezika (n. pr. pismo Kongregacije za seme-nišče in univerze vsem ordinarijem o pravi gojitvi latinskega jezika 27. okt. 1957).

To so glavni katoliški razlogi, ki z verskega stališča utemeljujejo neko koristnost, primernost ali vsaj razumljivost določenega, bolj ali manj splošnega cerkvenega jezika, kot je danes latinščina v rimskem obredu. Seveda ti razlogi ne dokazujejo nujnosti tega jezika v obsegu, kot se danes dejansko rabi.

Včasih se navajajo za latinski cerkveni jezik razlogi, ki niso univerzalno katoliški, ampak nekako rasistično pobarvani in podajani s stališča le neke določene kulture; zato so dvomljive vrednosti in morejo imeti pri ne-latincu nasproten učinek. Pravijo n. pr.: Najprimernejši je plemeniti latinski jezik, jezik posebne sintetične in logične moči, ključ do umevanja 2000-letne kulture, ki daje duhu „humaniteto, ki ga napravi sposobnega globoko okušati resnico in lepoto“, ki da je zato „morda edini primeren za umevanje resnice“, ki jo liturgija izraža“ (prim. med drugimi razlogi tudi te pri kard. Cicognani na litur. kongresu v Assisiju 1956).

Narodni jezik v liturgiji

Našteti razlogi, ki iz njih razumemo današnji položaj latinščine v Cerkvi, so važni; zakaj upoštevati moramo vse možne vidike, da moremo čimbolj pravilno soditi v vprašanju. Nočemo pa reči, da bi ti razlogi ovračali primernost reform v smeri večjega uveljavljanja narodnih jezikov v Cerkvi, zlasti v liturgiji. Prav danes se slišijo v Cerkvi močni glasovi, ki izražajo to željo; v marsičem jim je sv. stolica že ustregla, še nadaljnje reforme pa se, pravijo, glede tega pripravljajo.

Da je reforma glede cerkvenega jezika vedno možna, smo že videli. Gre namreč za neko cerkveno-pravno in spremenljivo prvino v Cerkvi. Božja, nujna in nespremenljiva prvina Cerkve je njen namen, ki ji ga je dal Ustanovitelj: „Pojdite in učite vse narode...“ Vse narode mora Cerkev pridobiti za Kristusa in vse storiti, da to doseže. Kulturne prvine, kot je med drugimi prav tudi jezik, so sredstvo, ne cilj. Kateri in v kakem obsegu naj se v Cerkvi uporablja, določa njen namen; tisti in tako, kakor bolj odgovarja njenemu namenu: svetu dati Kristusov nauk, da ga veruje in po njem živi in po njem iskreno Boga časti. Prav zato so se v zgodovini spreminjali in nastopali različni cerkveni jeziki, kakor so bolj vodili k temu cilju: aramejski, grški, latinski, arabski, staroslovenski. Nič pa Cerkve pri tem poslanstvu ne sme ovirati, tudi ne pri reformi, ki je morda potrebna ali primerna; tudi ne kulturni in rasni oziri in navezanost na določen jezik. Zato je n. pr. Cerkev privzela grščino in latinščino namesto aramejščine, čeprav je bila ta jezik njenega Ustanovitelja. Jezik se določa po namenu Cerkve. Seveda gre sodba, kaj konkretno boljše odgovarja njenemu namenu, najvišji cerkveni oblasti, sv. stolici.

Živa je danes med narodi želja po čim večjem uveljavljanju narodnega, t. j.

ljudstvu umljivega jezika v Cerkvi, zlasti v liturgiji. Nauk latinske teologije, latinski doktrinarni in disciplinarni odloki sv. stolice se ljudstvu že tako povsod posredujejo v njegovem narodnem jeziku. — V liturgiji ljudstvo najbolj neposredno živi s Cerkvijo, se udeležuje njenega življenja v njenem najsvetejšem poslanstvu. Če je liturgija v ljudstvu neumljivem jeziku, ljudstvu ostanejo zaprti mnogi zakladi, ki so sicer njemu namenjeni in bi mu bili tako koristni. Res delujejo daritev in zakramenti „ex opere operato“, a konkretno bogastvo sadov se določa po dispoziciji vernika (potrebno, da ne stavi ovire, večje ali manjše, po čemer je večja ali manjša sprejemljivost za učinke zakramentov in daritve); pravo dispozicijo pa v veliki meri in z veliko silo ustvarja v verniku prav liturgična molitev, če je umljiva. Če je neumljiva, je velika nevarnost, da liturgija ljudstva ne bo pritegnila, čeprav je to njen naravni namen (dejanj in besedila in je po svojem značaju molitev verskega občestva).

Te razloge za ljudstvu umljiv jezik v liturgiji potrjuje tudi zgodovinski pogled na vprašanje. Za aramejskim jezikom je postal, ko se je krščanstvo širilo na zapad, liturgični jezik najprej grški in potem v 3. stol. še latinski, ki je bil ljudstvu splošno umljiv. Latinski jezik je ostal več kot 1000 let literarni jezik in splošni jezik izobraženstva na zapadu. Razumljivo je, da je tako ostal tudi neosporavan jezik zapadne liturgije. Novi barbarski narodi so namreč v srednjem veku sprejeli kulturni latinski jezik, n. pr. v Italiji, in podobno tudi v Španiji in Franciji. Pozneje so se jeziki, zlasti zunaj Italije, ločili od latinščine in jim je postal liturgični jezik neumljiv. Vprašanje narodnega, ljudstvu umljivega jezika pa se ni ob tem takoj pojavilo, ker je zunaj latinskega jezika bilo nešteto malo razširjenih narečij in ne kakega velikega kulturnega narodnega jezika, ki naj bi bil vreden kje sprejeti mesto cerkvenega jezika. Prelom pride s protestantsko reformacijo, ki je uvajala v bogoslužje narodni jezik. V borbi proti zmotam reformacije in proti nacionalističnim težanjem, ki jih je smatrala za nevarne, je Cerkev odklonila tudi uvajanje narodnega jezika namesto latinščine. Po takratnem pojmovanju je to namreč pomenilo rušenje verske in civilne edinosti zapada. S tega stališča so tudi umljive določbe tridentinskega cerkvenega zbora glede latinske liturgije. Zaveda se, da je v mašni liturgiji velika pastoralna moč, če je ljudstvu umljiva; a naroča pri maši ohraniti latinščino, strogo pa nalaga, da vernikom dušni pastirji mašno liturgijo razlagajo: „Čeprav maša vsebuje važen pouk za verno ljudstvo, vendar se očetom (koncilskim) ni zdelo koristno, da bi se splošno opravljala v ljudskem jeziku (kan. 9). Zaradi tega naj se povsod v vsaki cerkvi ohrani starodavni obred, ki ga je odobrila sveta rimska Cerkev, vseh cerkva mati in učiteljica... in ob tem sveta sinoda naroča pastirjem in vsem, ki se posvečajo skrbi za duše, da pogosto, zlasti ob nedeljah in praznikih, med mašno daritvijo ali sami ali po drugih razlože kaj od tega, kar se pri maši bere, in med drugim pojasne kako skrivnost te presvete daritve“ (Denz. 946). Podobno hoče tridentinski koncil tudi glede delitve zakramentov in zadevnega obrednika. Res pa je bilo pri delitvi zakramentov v Cerkvi več pokrajinskih posebnosti, zlasti pri poroki in sv. krstu. Tu so nekatera mesta obrednika bila splošno v narodnem jeziku, kot privoljenje v zakon pri poroki in odpoved hudobnemu duhu pri sv. krstu. Tako tudi rimski obrednik v prvi izdaji l. 1614 ni tako strogo naložen, kot sta bila že prej misal in brevir; ostalo je pri delitvi zakramentov še naprej mnogo krajevnih posebnosti, kar je še danes vidno v novih narodnih, dvojezičnih obrednikih, ki jin v zadnjem času Cerkev dovoljuje (n. pr. nemški).

Danes se pojavljajo vedno močnejši glasovi, da je premagana nevarnost,

ki je bila za časa tridentina (verska zmota in škodljiv vpliv nacionalizma v Cerkvi), in da je primerno, da se spet uveljavi staro načelo, da bodi liturgija v čim večji meri v ljudstvuumljivem jeziku; tako naj dobi liturgija v življenju spet staro, polno pastoralno moč, da oblikuje in vzgaja vernike, ko bo liturgična molitev res tudi njihova osebna molitev; naj se torej uveljavi zakon, ki je tudi v davnini narekoval uporabo ljudstvu splošnoumljivega jezika. V to je izzvenel tudi prvi mednarodni kongres za pastoralno liturgijo v Assisiju leta 1956.

Če so nam pri tem bili pred očmi predvsem krščanski narodi, vse to še bolj velja za misijonske pokrajine, kjer je treba narode šele osvojiti za Kristusa. Spet pri tem velja osnovno načelo: Ti narodi imajo pravico do krščanstva in jim Kristusa ne sme oddaljevati kako neupravičeno vsiljevanje nenujnih, človeških, kulturnih prvin, ki jih morda upravičeno odklanjajo. Kot se je v dobi helenistične in rimske kulture krščanstvo prilagodilo narodom, je podobno primerno in imajo v marsičem pravico do tega, da se danes narodom ne vsiljuje tuja oblika in da ne delamo vtisa, kot da bi uvajali „duhovni kolonializem“, kot nam včasih očitajo. — V liturgijo bi bilo za te narode možno in koristno sprejeti celo nekatere oblike njihovega bogočastja, ugotavljajo misijonarji, ki gledajo problem v celoti in ga hočejo reševati v osnovah. Saj je bilo podobno ob pokristjanjenju naših krščanskih prednikov v Rimu. Tako bi predkrščanske kulturne oblike, ki niso v sebi slabe in so svojski izraz naravne religije, prejele v razodeti religiji krščanstva novo, višje poslanstvo resničnega nadnaravnega bogočastja. To bi bilo za uspešno misijonarjenje v neki meri tudi potrebno iz posebnega kulturno-psihološkega razloga: kulturne oblike so namreč pri mnogih narodih večkrat tesno povezane z njihovo civilizacijo in praktično od nje neločljive. Z uničenjem kulturnih oblik prizadenemo tudi njihovo civilizacijo, kar pa te narode odbija od krščanstva. Zdi se, da zahtevamo od njih pretežke žrtve, če jim vsiljujemo tuje oblike, ki so glede na bistvo krščanstva indiferentne in spremenljive. Da je le v bistvu pravo in pristno krščanstvo, oblike pa naj bi bile bolj umljive in prilagojene različnim civilizacijam. Ne gre za to, da narodom prinesemo določeno kulturo, ampak da jim prinesemo Kristusa. Narodi bi morali vsi najti v liturgiji nekaj izrazov svojega srečavanja z Bogom; to bi jih bolj pritegnilo k Bogu in v njegovo Cerkev in bi bilo bolj njemu v čast. Njihove oblike vsebujejo nekatere najbolj nežne odtenke njihove duše in naravnega verskega čustvovanja in škoda bi bilo to z njihovimi kulturnimi oblikami uničiti; tudi so večkrat bili vajeni v prejšnjem svojem bogoslužju večjega sodelovanja, kot pa jim ga dopušča naša liturgija, in se tako sedaj čutijo odtrgane od liturgičnega dogajanja. Res mora vsak narod ob vstopu v Cerkev nekaj svojega žrtvovati za edinost, a ne smemo zahtevati od nekaterih preveč. — Preozko zahtevanje naših liturgičnih oblik more biti zlasti usodno pri misijonskih uspehih med velikimi vzhodnimi narodi; ti imajo svojo staro kulturo in so nanjo ponosni in nam očitek nekulturnosti in barbarstva vračajo, da imajo nas za „zapadne barbare“ (prim. Thomas Ohm, *Crítica de Asia sobre el cristianismo del Occidente*, Bs. As. 1950, 101 sl.). Tam vedno bolj raste odpor proti zapadu in zapadnjaštvu. Emancipacijska gibanja nastopajo proti „kolonializmu“ zapadnih narodov. Ob naši preveliki zahtevnosti bi jim tudi mi mogli dati povod za očitek kolonialističnih teženj na duhovnem področju. Pri evangelizaciji in v liturgiji so neke meje, ki bi jih brez resnične nuje ne smeli prekoračiti. — Vse to se nanaša tudi na narodni jezik, ki je važen element narodne kulture in naj bi dobil čim večji pomen v liturgiji pri misijonskih narodih.

Te misli je razvijal na prvem mednarodnem kongresu za liturgično pastoralo

(pastoralno liturgijo) v Assisiju 1. 1956 (18. do 22. sept.) apostolski vikar na Floresu (Indonezija) mons. Van Bekkum S. V. D. V teh vprašanjih se vrača k osnovam in najde načela, ki iz njih to izvaja, v okrožnicah Pija XII. Summi pontificatus (1939) in Musicae sacrae disciplina (1955). Iz svojega misijonskega izkustva navaja tudi konkretne primere za aplikacijo teh načel pri adaptaciji krščanstva. Obenem izraža upanje, da je pričakovati zlasti za misijonske pokrajine obsežnejšega razmaha narodnega jezika v liturgiji. Vse to ugotavlja zgolj z apostolskega stališča in njegovi razlogi za primerno adaptacijo niso pod nacionalističnim ali protestantskim vplivom.

Tako se je vračal k osnovnim načelom misijonskega dela in praktično uvažal veliko adaptacijo krščanstva pri misijonskem delu, seveda v okviru možnosti, ki jih je dopuščala sv. stolica, že misijonar Matej Ricci na Kitajskem, jezuit (u. 1650); podobno je čutil misijonar Robert de Nobili v Indiji, jezuit (u. 1656), sv. Janez Britto, portugalski jezuit, malabarski misijonar (u. mučenec 1693); v novejšem času je značilno v tem misijonsko delo in nazoru flamskega misijonarja na Kitajskem, p. Lebbe (u. 1940; gl. Kat. misijoni 1956).

Današnje uveljavljanje narodnega jezika v liturgiji

Kratko smo si ogledali, kakšen je bil v Cerkvi pomen narodnega jezika v zgodovini, uveljavljanje določenega cerkvenega jezika in razvoj glede tega v preteklosti. Kakšno je današnje stanje v tem? Ne mislimo na različne druge obrede v Cerkvi, ampak le na glavni njen obred, latinski, in na uveljavljanje narodnih jezikov ob latinskem v liturgiji. Današnje stanje in težnje v Cerkvi dobro kaže zadnji mednarodni kongres za pastoralno liturgijo v Assisiju 1. 1956 (gl. poročilo Omnes unum 1957, 4, str. 116 sl.).

Stališče tridentinskega koncila glede latinščine kot cerkvenega jezika in glede narodnega jezika v Cerkvi smo že omenili. L. 1614 je bil prvič izdan splošno veljavni latinski rimski obrednik; a ni bil tako strogo naložen, kot že prej misal in brevir, ampak le živo priporočen. Pokrajinski obredniki, ki so poleg rimskega še ostali v veljavi, so pa vsaj močno občutili vpliv rimskega obrednika. A počasi so ga sprejeli povsod, vendar so še naprej ostale nekatere krajevne posebnosti pri delitvi zakramentov. Kar zadeva jezik, so vsi obredi pri delitvi zakramentov bili vedno in izključno v latinščini; le deli, kjer je moral vernik pri delitvi zakramenta odgovarjati na vprašanja duhovnika, so bili v narodnem jeziku, n. pr. pri poroki izjava o privolitvi v zakon, pri krstu trikratna odpoved hudobnemu duhu.

Za delno rabo narodnega jezika (nemškega) v rimskem obredniku so bile prvič dane koncesije po prvi svetovni vojni za Pija XI. nekaterim škofijam v Nemčiji, Avstriji, Švici, v zvezi z razmahom liturgičnega gibanja v teh deželah.

Za Pija XII. pa je Cerkev po lastni iniciativi začela pripravljati dvojezične obrednike za nekatere misijonske dežele in je z razumevanjem dovoljevala tudi katoliškim deželam takšne obrednike v narodnem jeziku, a z latinskim vzporednim besedilom. Doslej so že bili odobreni tile taki obredniki: indijski obrednik za nekatere škofije severne Indije (1950), Bambara obrednik francoske črne Afrike, več drugih prevodov za misijonske pokrajine se pripravlja; francoski (1947), ki je bil pozneje dovoljen tudi za druge francosko govoreče pokrajine zunaj Francije, nemški (1950, Collectio rituum), ki ohranja tudi stare liturgične posebnosti nemških škofij iz škofijskih obrednikov, ameriški (v angleščini, 1954, sprejet in dovoljen tudi za Avstralijo in Kanado, ki ima tudi francoski obrednik; je to Collectio rituum,

zbirka obredov, na podobnem principu kot v nemškem obredniku, posebno bogata z blagoslovi); italijanski obrednik škofije Lugano (1955, ki rabi obenem tudi nemški in francoski obrednik, kot narodno mešano ozemlje); sicer v Italiji le pri krstu uporabljajo živ jezik, italijanščino, na mestih razgovora krstitelja s krščencem ali botri (od 1953 dalje).

Po odloku obredne kongregacije mora biti v teh izdajah tiskano celotno latinsko besedilo, tudi na mestih, kjer je dovoljena raba živega jezika; živ jezik je pri delitvi zakramentov dovoljen le, kolikor je potrebno za umevanje in pobožnost vernikov, kar se v odlokih točneje določa; za mesta, ki so obvezno latinska, naj obrednik tudi nima prevoda.

Vse te koncesije se nam zde skromne, če pomislimo na obrednike, ki smo jih pod Pijem XI. prejeli nekateri slovanski narodi. To so hrvaški obrednik (1930), naš slovenski obrednik (1932) in podobno obrednik cerkvenih pokrajin češkoslovaškega (1931). To so posebni in izredni primeri enojezičnih obrednikov v zgolj narodnem jeziku, brez latinskega vzporednega besedila, ki se tudi ne uporablja; je pa ta obrednik prevod rimskega obrednika (deloma z upoštevanjem krajevene liturgične tradicije); to je primer rimske liturgije v slovanskem jeziku. V zgodovini imamo primer za to v glagolski rimski liturgiji v srednjem veku in še kasneje na Hrvaškem in Moravskem, kjer se je vsa rimska liturgija vršila v staroslovenskem jeziku (v glagolski pisavi): maša, brevir, zakramenti, in so imeli tudi vse temu odgovarjajoče glagolske knjige: misal, brevir, obrednik. Ostanek tega je današnje staroslovensko glagolsko bogoslužje v nekaterih dalmatinskih škofijah. To vse je pač častitljiv spomin na veliko delo sv. bratov, slovanskih apostolov, v 9. stoletju.

To velja glede današnje rabe narodnega jezika v obredniku, t. j. pri delitvi zakramentov, pri raznih blagoslovih in posebnih obredih (n. pr. pri pogrebu). Drugo je vprašanje narodnega jezika v mašni liturgiji. Glede tega splošno velja, da je v latinskem obredu liturgični jezik za duhovnika izključno latinski, in Cerkev za sedaj na tem vztraja. Slovenci imamo tudi v tem poseben privilegij, da pri slovesni maši moremo peti berilo in evangelij v narodnem jeziku.

Tudi spremljajoče petje pri latinski maši mora biti po sedanjih predpisih vse latinsko. A v tem imajo poseben privilegij Nemci, ki pojejo med peto latinsko mašo odgovarjajoče pesmi v svojem narodnem jeziku. Ta privilegij je bil na prošnjo nemškega episkopata izrecno potrjen l. 1943 in ponovno l. 1958 (proti prejšnjim nasprotnim predpisom okrožnice *Musicae sacrae disciplina* iz l. 1955 in Instrukcije obredne kongregacije iz l. 1958). Mednarodni liturgični kongres v Lugano (1953) je zaprosil za splošno raztegnitev tega privilegija, čemur pa doslej sv. stolica ni ustregla; pač pa je po l. 1954 v več ko deset posameznih primerih za misijonske kraje bilo ugodeno isti prošnji in dovoljen ta privilegij, nazadnje l. 1958 za apostolski vikariat Masaka v Ugandi in za cerkveno provinco Ingra v Indiji. Prav za misijonske kraje se je izkazala peta maša z vmesnim petjem ljudstva v narodnem jeziku za idealno obliko (*Lexikon für Theologie und Kirche* III (1959), pod: *Deutsches Hochamt*).

Celo pri skupni molitvi vernikov med mašo, Cerkev rabo prevoda mašnega besedila v narodnem jeziku odklanja, razen berila in evangelija, ki ga more ljudstvu glasno brati tisti, ki vodi in razlaga mašo (Instr. obred. kongregacije 3. sept. 1958, št. 14 c). Navodilo argentinskega liturgično-pastoralnega direktorija iz l. 1958 se s tem ne sklada, ko izrecno pravi, naj pri recitiranih in razlaganih mašah (misa con guía, misa dirigida) voditelj bere prevod introita, prošnje, tihe molitve, prefacije, poobhajilne molitve (str. 46 sl.).

A tudi glede rabe narodnega jezika pri maši, v katehetskem delu, ne v kánonu, si nekateri obetajo in napovedujejo kmalu znatne reforme. Želja, da bi se zaradi večje duhovne koristi vernikov tudi tu narodni jezik čimbolj uveljavil, se je končno pokazala na imenovanem mednarodnem kongresu za liturgično pastoralo v Assisiju (1956). Jasno je bilo ob tej priložnosti podano obojno stališče: Kardinal Kajetan Cicognani, prefekt Kongregacije sv. obredov in predsednik kongresa, priporoča, naj se pastoralna moč in pomen liturgije izrabi tako, ne da bi bila kaj prizadeta raba latinščine; obenem navaja razloge za latinščino kot uradni in liturgični jezik v Cerkvi. Več drugih predavateljev (Jungmann S. I., van Bakkum) pa je, koder je stvarina to nanese, iz pastoralnih in misijonskih razlogov ob živahnem odobravanju navzočih poudarjalo primernost in potrebnost večjega uveljavljanja narodnega jezika v liturgiji. Da bo le tako liturgija spet dobila nekdanjo pastoralno moč, ko bo ljudstvo pritegnila k daritvi in molitvi. Papež Pij XII. v zaključnem govoru ob sprejemu udeležencev kongresa 22. sept. o sedanji liturgiji izjavlja, da „ima Cerkve važne razloge, da v latinskem obredu tako trdno vztraja pri brezpogojni obveznosti, da duhovnik pri maši rabi latinski jezik, in prav tako, da je vse gregorijansko petje, ki spremlja sv. daritev, v jeziku Cerkve (latinsko)“.

Cerkve je v reformah previdna. To je vidno zlasti v stališču cerkvene oblasti, ki je za reformo odgovorna. Razumljiv je pri njej poudarek tradicije, ki je poročstvo kontinuitete v Cerkvi. Kar je namreč v njej nastalo, je bilo utemeljeno; jasno mora biti tedaj vidna primernost ali potrebnost reforme, sicer navadno v Cerkvi ostane pri starem: *melior est conditio possidentis*. A da je primernost reforme vidna, je treba cerkveni oblasti sporočiti svoje misli, izkušnje, želje, prošnje. To more biti večkrat prava dolžnost, ker sicer cerkvena oblast vsakokratnih potreb v posameznih okoliščinah ne more videti. To spada v življenje Cerkve in po tej poti navadno v njej nastajajo reforme: po pobudi od spodaj jih mora življenje izzvati. To najbrž hoče povedati tudi beseda berlinskega škofa Weskamma, ki je ob kongresu umrl, pa o njej poroča kardinal Lercaro, ko z njo zaključuje kongres: „Vse bomo storili, da kongres v Assisiju pusti za seboj močan odmev, ne revolucionaren, a učinkovit.“

Opomba. Članek je bil pripravljen predvsem ob branju predavanj prvega mednarodnega kongresa za pastoralno liturgijo v Assisiju 1. 1956; zlasti predavanj, ki so jih imeli kardinal Gerlier, ap. vikar Van Bakkum S. V. D. in prof. Jungmann S. I., ki najbolj zadevajo to stvarino. Gl. franc. izdajo vseh predavanj kongresa v reviji za liturgično pastoralo *La Maison-Dieu* 47-48, Paris 1956.

PORAVNAJTE ČIMPREJ NAROČNINO, SPOROČAJTE
NOVICE, SODELUJTE S ČLANKI. BODIMO MED
SEBOJ POVEZANI V MOLITVI, DELU DRUG ZA
DRUGEGA IN V RESNIČNI KRŠČANSKI LJUBEZNI.

PO SMRTI LJUBLJANSKEGA ŠKOFA DR. GREGORIJA ROŽMANA

Filip Žakelj, Argentina

V bolnišnici sv. Aleša v Clevelandu se je njegova duša ločila od telesa dne 16. novembra 1959 ob pol štirih zjutraj. Z brzojavkami, po telefonu, po časopisju in radiu so Slovenci po vsem svetu in doma brž zvedeli za žalostno novico.

Sožalje so izrazili sv. oče Janez XXIII. po kardinalu Tardiniju, drž. tajniku, ameriški kardinali, nadškofje in škofje, ki so bili ob škofovi smrti zbrani na svoji letni konferenci v Washingtonu (obljubili so, da bo vsak opravil sv. mašo za pokoj škofove duše), kard. L. S. Copello, kancler sv. rimske Cerkve in bivši buenosaireski nadškof, kard. A. Caggiano, buenosaireski nadškof, J. P. Hurley, škof-nadškof škofije sv. Avgušтина v Združenih državah, nekdanji ap. nuncij v Jugoslaviji, A. E. di Pasquo, sanluiski škof, dr. J. Köstner, krški škof, dr. Mih. Raspanti, moronski škof, dr. A. M. Buteler, mendoški škof, Fr. R. Primatesta, la plaški pom. škof v imenu la plaške nadškofije, A. Rocca, buenosaireski pomožni škof in gen. vikar, msgr. J. P. McNulty, gen. vikar škofije sv. Avgušтина v Združenih državah, J. M. Cangiano, gen. vikar sanluiske škofije v Argentini, msgr. Presas, gen. vikar moronske škofije, ter še več drugih cerkvenih dostojanstvenikov; sožalje je izrazil tudi rev. Fr. Sheringer, predsednik Baragove zveze. Svetnih osebnosti, ki so izrekle sožalje, ne omenjamo.

18. novembra 1959 so škofovo truplo položili na mrtvaški oder v cerkvi sv. Lovrenca v Clevelandu, kjer je tolikokrat maševal in pridigal. Ob mrtvem škofu so verniki ves čas molili žalostni del sv. rožnega venca. Tri večere so pevci prepevali žalostinke: prvi večer pevci slovenske župnije Marijinega vnebovzvetja, drugi večer pevci župnije sv. Vida, tretji večer pevci župnije sv. Lovrenca. Pri vseh treh župnijah so te dni sprejemali sv. maše za rajnega škofa namesto vencev.

V soboto, 21. novembra 1959 ob 9 dopoldne je bila najprej slovesna črna maša v cerkvi sv. Lovrenca, ki jo je opravil župnik Vital Vodušek, potem pa so škofovo truplo prepeljali v clevelandsko stolnico sv. Janeza. Tam je clevelandski pom. škof J. J. Krol opravil črno pontifikalno pogrebno mašo, pri kateri so mu stregli slovenski duhovniki: Matija Jager, Julij Slapšak in Jošt Martelanc. Pelj pa semeniščniki. Navzoči so bili J. P. Hurley, škof-nadškof škofije sv. Avgušтина, bivši ap. nuncij v Jugoslaviji, ki je na koncu maše opravil absolucijo, clevelandski pom. škof Floyd L. Begin, slovaški benediktinski opat Teodor Kojis, 18 drugih prelatov in monsinjorjev, več drugih duhovnikov, clevelandska slovenska duhovščina in več slovenskih duhovnikov iz drugih krajev v Združenih državah; salzburškega nadškofa dr. Andreja Rohrergerja, krškega škofa dr. Jožefa Köstnerja, koroško slovensko duhovščino in koroške Slovence je zastopal župnik Nandebabnik. Navzoč je bil tudi p. Benedikt Hoge OFM, vrhovni predstojnik komisariata Sv. Križa ter še štirje drugi frančiškani. Pogrebne maše se je udeležilo mnogo Slovencev iz Združenih držav, pa tudi iz Kanade. Lep pogrebni govor je imel v angleškem jeziku Louis Baznik, župnik pri Sv. Vidu.

G. Julij Slapšak je v spremstvu p. Benedikta Hoga, vrhovnega predstojnika komisariata Sv. Križa spremljal mrtvo truplo škofovo v Lemont, na ameriške Brezje. 21. novembra ob osmih zvečer je pogrebni voz došel k Mariji Pomagaj v Lemont. Škofovo truplo je sprejel p. Avguštin Svete, samostanski predstojnik.

Takoj v nedeljo zjutraj, 22. novembra 1959, so krsto s truplom prenesli v samostansko romarsko cerkev. Ob 8 zjutraj je opravil peto sv. mašo g. Julij Slapšak. Vse dopoldne so se vrstile žolske sestre z Asiškega grička ter molile rožni venec ob škofovem truplu. Prihajali pa so ves dan tudi številni Slovenci iz bližnjih in daljnih krajev, da je bila cerkev vse dopoldne polna. Zvečer in ponoči so prihajali slovenski duhovniki. Zbralo se jih je lepo število. Duhovnikov ljubljanske škofije, ki delujejo v Združenih državah, je bilo na pogrebu 21, dr. Kolarič Jakob CM, župnik pri Mariji Pomagaj v Torontu, je poslal na pogreb g. Janeza Kopača CM., ki je zastopal slovenske duhovnike, ki delujejo v Kanadi; slovenske duhovnike iz Argentine je zastopal g. Janez Jeretina CM, salzburškega nadškofa, krškega škofa in slovenske duhovnike iz Avstrije pa g. Nande Babnik. 23. novembra 1959 v jutranjih urah so duhovniki opravili mnogo sv. maš za rajnega škofa. Ob desetih dopoldne pa se je začel pogreb. Najprej so odpeli hvalnice za rajne, nato pa je p. Benedikt Hoge ob navzočnosti chicaškega pom. škofa Rajmunda P. Hillingerja pel črno mašo, kot diakon in subdiakon pa sta mu stregla g. Alojzij Žitko in g. Viktor Cimperman. Slovenski pogrebni govor je imel p. Fortunat Zorman OFM, angleški pa chicaški pom. škof R. P. Hillinger, ki je po govoru izvršil tudi absolucijo v cerkvi. Na pogrebu je bilo okoli 70 duhovnikov, vrhovna predstojnica šolskih sester mati Marija Terezija z večjim številom žolskih sester, pa tudi več Slovencev iz raznih naselbin. Med drugimi sta bila n. pr. dr. Miha Krek in dr. Jože Basaj. Baragovo zvezo je zastopal ing. Jože Gregorich. Iz cerkve se je razvil pogrebni sprevod po Lemontskem hričku na malo frančiškansko pokopališče, kjer so škofa pokopali na častnem mestu na desni strani križa.

V Združenih državah so duhovniki opravili mnogo slovesnih, petih in tihih črnih maš za rajnim škofom. V župniji Marije Pomagaj v Torontu, kamor je rajni škof tako rad zahajal, je dr. Jakob Kolarič CM opravil 21. novembra 1959 peto črno mašo; na žalni slovesnosti 22. novembra je krasno govoril o škofu kot velikem trpinu modernih časov.

V Argentini so se škofa prav tako spominjali s posebno ljubeznijo. V semenišču so takoj drugi dan začeli opravljati gregorijanske sv. maše. 17. novembra 1959 je g. rektor dr. Gnidovec Franc opravil peto pogrebno mašo, sedmi dan je sem. spiritual dr. Filip Žakelj pel črno mašo za rajnim škofom, trideseti dan po smrti pa je prav tako dekan teol. fakultete dr. Ignacij Lenček opravil črno peto sv. mašo. V Baragovem misijonišču v Lanusu so 18. novembra 1959 imeli slovesno zadušnico v novi cerkvi Marije Kraljice. To je bila prva slovesna črna maša v tisti cerkvi, za katero je rajni škof na velikonočno nedeljo 1957 blagoslovil temeljni kamen. 22. novembra 1959, na poslednjo nedeljo po binkoštih pa se je v Buenos Airesu v baziliki sv. Jožefa na Floresu zbralo toliko Slovencev kot menda še nikoli k sv. maši za rajnim škofom, ki jo je opravil g. direktor Anton Orehar; pogrebni govor je imel g. svetnik Alojzij Košmerlj (govor je objavljen v DŽ, januar 1960). 5. decembra ob petih popoldne pa je moronski generalni vikar Presas, ki je zelo cenil rajnega škofa dr. Gr. Rožmana, opravil slovesno peto črno mašo za rajnim škofom v moronski stolnici, stregla sta mu gg. Novak France in Himmelreich France. Sv. maše se je udeležilo več slovenskih duhovnikov, bogoslovcev in vernikov. Po sv. maši je moronski škof dr. M. Raspanti opravil slovesno absolucijo, potem v jedrnatem govoru poudaril tri misli: Moronska škofija se pridružuje žalovanju in molitvam za rajnim škofom: ker je bil rajni škof tako velik škof katoliške Cerkve in je zaradi nje toliko pretrpel; ker toliko slovenskih duhovnikov, katerim je bil rajni škof njihov višji pastir, zgledno in apostolsko deluje v moronski

škofiji; ker hoče s tem dati priznanje tistim slovenskim vernikom v moronski škofiji, ki tako zgledno žive po sv. veri. — 13. decembra 1959 ob štirih popoldne pa je v župnijski cerkvi v **Ramos Mejía** maševal za rajnim škofom in pridigal o njem g. direktor A. Orehar; sv. maše se je udeležilo veliko slovenskih vernikov. — V **Mendozi** so se prav na dan škofovega pogreba zvečer ob osmih zbrali Slovenci v kapeli sester frančiškank, kjer imajo navadno božjo službo, k slovesnemu opravilu za škofom. G. Jožetu Hornu sta pri sv. maši stregla g. župnik Ivan Tomažič ter ukrajinski duhovnik g. Bazilij Wymczyk, velik prijatelj Slovencev v Mendozi. Slovesnega opravila se je v spremstvu svojega tajnika in vojaškega kurata Hektorja Gimeno udeležil tudi mendoški škof Alfonz M. Buteler, ki je po slovesni absoluciji res lepo govoril; tako je n. pr. dejal: „Osirotele ob izgubi pastirja vas z razprostrtimi rokami vabim: glejte v meni ne le svojega škofa, ampak tudi očeta. Z vsem zaupanjem se zatekajte k meni. Odkar vas poznam, vas visoko cenim zaradi vašega zglednega praktičnega verskega življenja v moji škofiji in globoko čutim z vami, ker morate v moji domovini živeti kot izseljenci in begunci. Danes pa se pridružuje še tretji razlog posebne očetovske ljubezni, ker ste osirotele ob izgubi svojega pastirja.“ (Svob. Slovenija, 3. dec. 1959, str. 2 in 3). — V **San Luisu** je 2. decembra 1959 slovenski duhovnik France Novak, kaplan v sanluiski bolnišnici, povabil tamkajšnje Slovence k črni maši za škofom. Sanluiski škof dr. A. E. di Pasquo pa je napovedal za 16. decembra 1959 slovesno črno mašo za rajnim škofom v sanluiski stolnici, h kateri je povabil slovenske duhovnike, ki delujejo v njegovi škofiji.

G. Janez Grilc, slovenski dušni pastir v Caracasu v Venezueli je po dnevnikih povabil Slovence, druge Evropejce in domačine k slovesni maši v stolnico v Caracas dne 16. decembra 1959.

V **Caracautinu** v Čilu, kjer delujejo kar trije slovenski duhovniki, so takoj, ko so zvedeli za škofovo smrt, imeli slovesno črno sv. mašo, ki so se je udeležili tamkajšnji verniki, pa tudi nekaj Slovencev, ki so slučajno prišli tja iz Temuco.

V večnem mestu **Rimu** so se slovenski duhovniki, redovniki in redovnice ter verniki prav lepo spomnili svojega rajnega škofa. Slovenska oddaja po vatikanskem radiu je takoj 18. novembra 1959 poročala o škofovi smrti; 20. novembra 1959 je g. Tone Iskra vso slovensko oddajo posvetil rajnemu škofu. P. Anton Prešeren, gen. asistent D. J., je s sodelovanjem g. Toneta Iskre poskrbel za dovoljenje, da so na nedeljo, 22. novembra 1959 mogli opraviti slovesno žalno mašo v cerkvi Marijinega Imena na Trajanovem trgu. Vabila so poslali Slovincem, prijateljem pok. škofa in slovenskega naroda. Poleg Slovencev so se žalnega opravila udeležili n. pr. poljski nadškof dr. Jožef Gawlina, dr. Kokša, rektor zavoda sv. Hieronima, msgr. Jesih, dr. Balič OFM, predsednik medn. mar. akademije in medn. marioloških kongresov in več drugih. Nadškof Gawlina, ki so mu stregli dr. J. Vodopivec, T. Iskra in Ciril Lavrič, je ob koncu maše, ki jo je opravil g. Tone Iskra ter med mašo lepo govoril o rajnim škofu, je izvršil absolucijo. Peli so slovenski duhovniki. Na dan škofovega pogreba je v kapeli šolskih sester na via dei Colli dr. Pavel Robič daroval sv. mašo za rajnega škofa, h kateri je prav tako prišlo mnogo Slovencev. Vatikanski radio je 23. novembra v slovenski oddaji poročal o žalnih slovesnostih, kratek izvleček o škofovi smrti in žalnih slovesnostih so dobili tudi drugi napovedovalci radia. Po zaslugi g. T. Iskre sta dva velika rismka dnevnika: Il Messaggero in Quotidiano poročala o škofu Rožmanu.

V **Gorici** je slovesno sv. mašo za rajnim škofom v goriški stolnici opravil stolni župnik msgr. Velci, stregla pa sta mu gg. Artur Zalatel in Mirko Mazora. Pel pa je moški zbor pod vodstvom prof. M. Fileja.

V Parizu so se tudi lepo spomnili rajnega škofa. Slovenski izseljenski misijonar Ignacij Čretnik je 29. novembra 1959 opravil sv. mašo z drugimi molitvami za rajnega škofa ter o njem lepo govoril. Slovesnosti se je udeležilo tudi več uglednih osebnosti hrvaškega in srbskega naroda.

V krški, škofovi rojstni škofiji, so prav tako v celovski stolnici opravili slovesno zadušnico, katere se je udeležilo okoli petdeset duhovnikov in veliko ljudstva.

Nismo mogli dobiti vseh poročil; gotovo je bilo tudi drugod veliko žalnih opravil za rajnim škofom. Vemo, da so se ga tako, kot je prav, spomnili vsi slovenski listi in revije v zamejstvu in tujini, spoštljivo so o njem govorili na žalnih spominih pri raznih slovenskih organizacijah in ustanovah. Tudi drugi dnevniki so poročali o škofovi smrti. Tu v Argentini n. pr. katoliški dnevnik *El Pueblo*, *Razón* in *Argentinisches Tageblatt*, ki priznava, da je rajni škof med drugo svetovno vojno dosti pomagal preganjanim Judom.

Zgodilo se je res, kar je 22. novembra 1959 Karel Mauser govoril po clevelandskem radiu pri slovenski oddaji v spomin rajnemu škofu: „Ne bo se trpeče zbudil v svojih linah šenklaški zvon, da bi zavekal, kakor bi moral. Ne bodo zavekali zvonovi po cerkvah ljubljanske škofije, po cerkvicah slovenskih gričev. Kolikokrat je bil v vseh teh cerkvah, kolikokrat je birmoval v njih. Vendar sem prepričan, da bo tudi molk slovenskih zvonov zgovorna priča, da je bil ljubljanski škof Gregorij škof za najtežji čas in da je Bog vedel, zakaj nam je dal ravno njega“ (Ave Maria, jan. 1960, str. 18). Poročajo, da je g. župnik pri sv. Vidu v Clevelandu Louis Baznik na dan škofove smrti dolgih šest ur iskal zveze s sedanjim ljubljanskim škofom Antonom Vovkom oziroma škofijskim ordinariatom v Ljubljani, pa mu je niso dovolili. Potem so mu poslali brzojavko o smrti škofa dr. Gregorija Rožmana. Notranja uprava komunistične oblasti v Ljubljani ni dovolila nobenega zvonjenja in nobene slovesne črne maše za rajnim škofom z izgovorom, da je bil rajni škof njihov največji sovražnik. Odgovorna oseba se je potem obrnila na vodstvo CMD, pa so ti duhovniki odgovorili, da ne bodo ničesar napravili, ker ima komunistična oblast popolnoma prav. Vsaj poročila, ki najbrž niso zlagana, tako pravijo. O škofu, čez katerega in proti kateremu so toliko lažno, obrekljivo in s hudim sovraštvom govorili in pisali, so ob smrti popolnoma molčali. Rajni škof pa je še v zadnjih urah mislil na odpuščenje svojim sovražnikom. Ko se je prebudil kak dan in pol pred smrtjo k zavesti, je prosil: „Molite žalostni del rožnega venca — jaz zelo trpim — za komuniste — za tiste, ki so me preganjali“ (Pr. Svob. Slovenija, 26. nov. 1959, str. 1). Sovražil pa je brezbožno komunistično laž in zmoto. Lahko bi podobno kot sv. papež Gregorij VII. govoril: „Ljubil sem pravico in sovražil krivico, zato umiram v izgnanstvu.“ Mislimo, da mu je bilo laže umreti, kakor je bilo in bo tistim, ki so z brezbožnim komunizmom sodelovali in ga podpirali.

ODBOR SLOVENSКИH EMIGRANTSКИH DUHOVNIKOV ZA U.S.A. IN KANADO

Prvo poročilo o delu odbora.

Po pogrebu škofa dr. Gregorija Rožmana v Lemontu je stolni kanonik Franc Koretič sklical sestanek navzočih duhovnikov ljubljanske škofije. Sestanek se je vršil v frančiškanskem samostanu v Lemontu na dan pogreba prevzvišenega škofa dr. Gregorija Rožmana, 23. novembra 1959.

Navzoči: Franc Koretič, stolni kanonik, msgr. Matija Škerbec, Nande Babnik (Avstrija), Nace Berglez, Jože Ferkulj, Franc Gaber, Jože Cvelbar, dr. Jože Gole, p. Odilo Hajnšek OFM, Franc Jeraša, Jože Kapus, Janez Kopač CM, dr. Milan Kopušar, Janez Lavrih, Roman Malavašič, Jošt Martelanc, Jože Mauser, Edwin Oman, Janez Šuštaršič, Jože Vovk, p. Fortunat Zorman OFM.

Sestanek je otvoril kanonik Franc Koretič. Omenil je, da je bil od več strani naprošen, naj bi po pogrebu škofa dr. Gregorija Rožmana sklical sestanek duhovnikov ljubljanske škofije v emigraciji, navzočih na pogrebu, da bi se pomenili o raznih zadevah, ki so postale aktualne po škofovi smrti. Med temi so najvažnejše: vzdrževanje izseljenskih duhovnikov, zlasti v Evropi; vzdrževanje semenišča v Argentini in organizacija slovenskih izseljencev.

V debati se je oglasilo več duhovnikov in se je končno sklenilo: ustanovi naj se neki predstavniški odbor slovenskih begunskih duhovnikov, ki bivajo v USA in v Kanadi. Ker bo delovanje odbora v tesni zvezi z izseljenci, naj bi bil njega sedež v Clevelandu, Ohio, kjer živi največ slovenskih izseljencev in duhovnikov.

V smislu stavljenih predlogov naj bi bila naloga tega duhovniškega odbora sledeča:

1. Vzdrževati medsebojno vez med slovensko emigrantsko duhovščino.
2. Skrbeti, da se izvede organizacija Slovenske izseljenske zveze.
3. Nadaljevati oskrbo onih slovenskih izseljenskih duhovnikov, ki nimajo zadostnih sredstev.

4. Poskrbeti za vzdrževanje našega semenišča v Argentini.

5. Zbrati čim več gradiva o pokojnem škofu in ob priliki izdati zbornik, v katerem bi se prikazalo njegovo življenje in delovanje.

G. stolni kanonik Franc Koretič je predlagal sledeči odbor: msgr. Matija Škerbec — predsednik, Julij Slapšak — podpredsednik, Jošt Martelanc — tajnik, Jožef Varga (Cleveland, Ohio), Jožef Kapus (Caney, Kansas), Jože Cvelbar (Washington, Pa.), Franc Sodja CM (Toronto, Ont., Kanada), p. Fortunat Zorman OFM (Lemont, Ill.) — odborniki.

Predlog je bil soglasno sprejet.

Sklene se, da se vrši vsako leto skupni sestanek slovenskih emigrantskih duhovnikov v Lemontu, kjer se poroča o delu in se izvoli nov odbor.

Na podlagi sklepov tega sestanka se je vršila prva seja izvršilnega odbora slovenskih emigrantskih duhovnikov dne 27. novembra pri Sv. Lovrencu v Clevelandu.

Navzoči: msgr. Matija Škerbec, Julij Slapšak, Jožef Varga in Jošt Martelanc.

Po otvoritvi je predsednik poročal o duhovniškem sestanku v Lemontu. Z ozirom na 5. točko nalog našega odbora je potrebno, da naš odbor ustanovi pododbor, ki naj zbira ves zgodovinski material o pokojnem škofu, ga obdela in izda zbornik ali kaj podobnega, ki naj bi prikazal v resnični luči vse delo pokojnega škofa že pred vojno, med vojno in okupacijo ter med emigracijo. Soglasno se izvolijo v ta pododbor: prof. Janez Sever — predsednik, Karel Mauser — podpredsednik, Jošt Martelanc — tajnik, prof. Vinko Lipovec, dr. Jože Felicijan, dr. Stane Šušteršič — odborniki.

Odbor za zbiranje gradiva je imel svojo sejo dne 29. novembra, kjer se je v glavnem določilo sledeče:

1. Namen odbora je dvojen: a) zbrati čim več gradiva o škofu; b) izdati, če mogoče ob obletnici, zbornik o škofu, ki naj bi bil nekaka „bela knjiga“ o njem.

2. Za doseg tega cilja je treba ustanoviti središča v krajih, kjer žive Slovenci, ki naj zbirajo ta material in ga posredujejo temu odboru za zbiranje gradiva.

3. Odbor bo pozval vse, ki so imeli zveze s pokojnim škofom, naj o njem napišejo spomine.

4. Zbrati bo treba škofova pastirska pisma, okrožnice in spise; njegova važnejša pisma; pregledati škofov arhiv, ki je pri Sv. Lovrencu. Po možnosti naj se zberejo tudi slike, filmi in zvočni trakovi iz njegovega delovanja.

5. Ves zbrani material bosta pregledala in obdelala zgodovinarja prof. Vinko Lipovec in dr. Jože Felicijan.

Dne 10. decembra 1959 se je vršila druga seja izvršilnega odbora slovenskih emigrantskih duhovnikov. Tu je poročal Julij Slapšak o stanju škofove zapuščine, zlasti o fondu za semenišče v Argentini, o mašnem fondu in o fondu za slovenske izseljenske duhovnike. Mašne intencije so vse razdeljene, prav tako je izčrpan fond za vzdrževanje slovenskih izseljenskih duhovnikov.

Sklene se, da se ustanovi „Fond škofa dr. Gregorija Rožmana“, iz katerega naj bi se kakor do sedaj podpirali slovenski duhovniki, ki so zaposleni kot dušni pastirji slovenskih izseljencev, in tudi naše semenišče v Adroguetu v Argentini, katerega dosedanji fond preide v upravo našega odbora.

Za blagajnika OSED je bil izvoljen podpredsednik Julij Slapšak.

Na seji je bilo tudi sklenjeno, da se od časa do časa izda poročilo o delovanju odbora vsem slovenskim emigrantskim duhovnikom v Združenih državah in Kanadi.

Vse slovenske duhovnike v Združenih državah in Kanadi prosimo, naj bi kakor do sedaj pošiljali svoje prispevke za vzdrževanje slovenskih izseljenskih dušnih pastirjev našemu odboru in zbirali morebitne darove za naše semenišče kakor tudi mašne intencije za izseljenske dušne pastirje. Denarna sredstva naj se pošiljajo na blagajnika: Rev. Julij Slapšak, 3547 E 80 St., Cleveland 5, Ohio. Ves zgodovinski material o pokojnem škofu pa na naslov odborovega tajnika: Rev. Jošt Martlanc, 6019 Glass Ave., Cleveland 3, Ohio.

Cleveland, Ohio, 18. decembra 1959.

Jošt Martlanc, tajnik

Matija Škerbec, predsednik

ZAHVALA IN PROŠNJA

Prečastiti gospodje in dragi sobratje!

Pred letom dni je Slovenski dušnopastirski odbor za zapadno Evropo poslal sobratom v tujini pismo, katerega povzetek bi bil naslednji:

Za vsako ceno je treba uveljaviti načelo, da mora slovenski duhovnik biti prisoten povsod, kjer ga Slovenci potrebujejo. Od tega načela nas ne smejo odvrniti težave finančnega značaja. Kjer so prispevki škofij in vernikov premajhni, naj bi, ker moramo dušno pastirstvo med Slovenci v tujini smatrati za našo skupno zadevo, posredovali slovenski duhovniki sami.

Kako? Na primer z mesečnimi prispevki, ki odgovarjajo enemu mašnemu stipendiju.

Omenjeno pismo je s toplimi besedami priporočil naš pokojni škof, prevzvišeni gospod dr. Gregorij Rožman. Med drugim je zapisal: „Položaj izseljenskega

duhovnika ni podoben položaju sobrata, ki je v kateri koli škofiji bil sprejet v redno duhovniško službovanje. Vsak tak duhovnik ima redne dohodke, redno oskrbo, razmeroma neobsežno okrožje, župnijo, in more bolj ali manj mirno živeti. Večina izseljenskih duhovnikov ničesar od tega nima. Nima se nasloniti na nikogar, sam pa mora dajati zaslonbo izseljencem, dostikrat mladim in nezkušenim.

Zapoved ljubezni nas nagiba, da svojim bratom pomagamo tako, da sami damo, kar moremo, in še komu drugemu rečemo, da se na te naše brate spomni.

Brat bratu!

Sobratje v Evropi, drugod po svetu in predvsem v Severni Ameriki so v naše globoko zadoščenje s toplim razumevanjem sprejeli omenjeno pismo.

Odgovori iz Avstrije, Trsta, Beneške Slovenije, Južne Tirolske in Švice so dokazali, da bratska vzajemnost med slovenskimi duhovniki še ni prazna beseda. Sobrat iz Švice piše: „Samo po sebi se razume, da je naša skupna dolžnost skrbeti za finančno stran Vašega dela. Zato se z veseljem priključujem Vaši akciji in se obvezujem prispevati vsoto, ki odgovarja trem štipendijem mesečno.“

Največjo vsoto so seveda pod vodstvom našega nepozabnega Prevzvišenega zbrali sobratje v Severni Ameriki. V pismu z dne 20. julija 1959 je Prevzvišeni sporočil, da je zbirka za tekoče leto že presegla dolarjev 600.—.

Iz poročil Prevzvišenega vemo, da so tudi sobratje v Argentini, Braziliji in Čilu sprejemali mašne intencije v prid DO za zapadno Evropo.

Vsem prečastitim dobrotnikom izrekamo iskreno zahvalo. S svojim razumevanjem so mnogim izseljenskim duhovnikom olajšali življenje ter dokazali smisel in zrelost za skupno delo, ki edino more biti kos nalogam, katere v usodnih časih stavljata pred nas Bog in trpeči slovenski narod.

Kaj pa v bodoče?

Vsi dobromisleči Slovenci žalujemo za svojim duhovnim očetom. To izgubo posebno bridko občutimo izseljenski duhovniki. Razumljivo! Saj nam je veliki pokojnik bil duhovni in krušni oče.

Sedaj smo dvojne sirote. Na koga naj se odslej opiramo? Komu naj potožimo svoje križe in težave?

Živimo v tako izrednih razmerah, da nam je pokojni nadpastir nenadomestljiv.

Toda dolžnost nas kliče, da se vživimo v nove razmere. In svetel zgled skrbnega očeta in neutrudnega vodnika nas priganja, da podvojimo svoje napore za dušni in telesni blagor slovenskih bratov in sestra v tujini.

Slovenski izseljenski duhovniki bomo odslej, dragi sobratje, še bolj potrebovali Vašo pomoč. Naj se vrsti naših dobrotnikov in sodelavcev po možnosti pridružijo še tisti, ki so doslej stali ob strani.

Vsem topla zahvala in iskren pozdrav!

Vinko Žakelj,

predsednik Slov. dušnopastirskega
odbora za zap. Evropo

O p o m b a : Pokojni gospod škof je lansko leto določil, naj ti-le sprejemajo darove: U.S.A.: Rev. Julij Slapšak, 3547 E. 80th St., Cleveland 5, Ohio; Argentina: Dušnopastirska pisarna (Rev. Anton Orehar), Ramón Falcón 4158, Buenos Aires; Evropa: Rev. Vinko Žakelj, Rue de la Paix 16, Liège, Belgique.

JUGOSLAVIJA

Meseca septembra 1959 je ap. administrator lab. škofije škof dr. Maksimilijan Držečnik poslal sv. očetu Janezu XXIII. e nizvod novega prevoda sv. pisma, I. del. Državni tajništvo se je 8. okt. 1959 takole zahvalilo: „Prevzvišeni gospod! Z iskrenim veseljem Ti sporočam, da je k vzvišenemu Kristusovemu namestniku dospela knjiga, ki vsebuje nemajhen del sv. pisma, prevedenega na slovenski jezik. Sveti oče je čedno delo hvaležno sprejel ter se zelo razveselil, ker bo začeta nova izdaja božjih knjig pripomogla, da se bodo večne božje besede bolj in bolj razširjale in bolj goreče ljubile. Ko zaradi tega Njegova Svetost Tebi in prevajalcu čestita, podeljuje v ljubezni tebi kakor tudi vsej duhovščini in vernikom Tvoje škofije apostolski blagoslov, zagotovilo nebeških darov.“

Po smrti ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana je sv. stolica imenovala škofa Antona Vovka, dosedanjega administratorja ljubljanske škofije, za pravega rezidencialnega škofa ljubljanskega. Zlasti duhovniki ljubljanske škofije se ga bomo iskreno spominjali v svojih molitvah, posebej pri sv. maši, da bi v tako hudih razmerah mogel z zaupanjem v Boga in Marijino brezmadežno Srce pogumno voditi svojo čredo.

Poročajo, da je škofijski ordinariat ljubljanski sredi decembra 1959 obvestil komisijo za verska vprašanja ljubljanske komunistične vlade, da je sv. oče Janez XXIII. škofa Antona Vovka imenoval za pravega ljubljanskega rezidencialnega škofa. Predsednik omenjene komisije Boris Kocjančič je menda novemu škofu čestital.

Na praznik rožnovenske Matere božje 1959 je umrl v Djakovu škof dr. Anton Akšamovič, tamkajšnji apostolski administrator. Dočakal je 85 let in bil škof skoraj 40 let. Bil je velik prijatelj Slovencev in je rad prihajal v Ljubljano, zlasti na

cerkvene slovesnosti. Pogreba se je udeležil tudi škof Anton Vovk iz Ljubljane.

Novi banjaluški rezidencialni škof je postal msgr. Alfred Pichler, dosedanja kapitularni vikar iste škofije. Rodil se je leta 1913. Škofovsko posvečenje je prejel v Zagrebu dne 18. oktobra 1959.

Dr. Josip Srebrnič, škof na Krku, je prišel v Rim ad limina. Na poti iz Rima proti domu je obiskal Staro goro pri Čedadu, v čedadski bolnišnici pa bolnega msgr. Kjačiča; tu je srečal tudi msgr. Petričiča, čedadskega kanonika. Obiskal je tudi Marijino božjo pot na Barbani ter se pomudil v Gorici.

Službeni vjesnik VII/59 splitske nadškofije poroča, da je Pij XII. s svojim denarjem zgradil poslopje bogoslovnega semenišča v Splitu. Isti papež je l. 1955, dovolil, da se lahko opravlja glagoljaška služba božja v vseh cerkvah splitske nadškofije. Tako je tudi splitska katedrala postala glagoljaška.

Razmnožen je bil za katehete Veliki katekizem, I. del, ki ga je pripravil katehetski svet ljubljanske škofije s sodelovanjem zastopnikov mariborskega katehetskega sveta. Upošteva dosedanje priporočke in prakso, hkrati pa francoski Quinet-Boyerjev ter novi nemški katekizem, ki ga povsod tako hvalijo in prevajajo v druge jezike. Namenjen je za 5. letnik. Ko bo natisnjen, bo prav primeren tudi za družine. Glavna novost katekizma je, da je napisan v učnih enotah (za 30 učnih ur). Naš dosedanja katekizem se je obračal predvsem na razum. Ta pa hoče vplivati na vse otrokove zmožnosti.

Domov se je vrnil dr. Franc Plemenitaš, ki je po končanih bogoslovnih študijih pastiroval na Koroškem. Zadnji čas so mu nemški prenapeteži delali težave. Zdaj je postal kaplan pri sv. Magdaleni v Mariboru.

Za prave župnike so bili umeščeni: dosedanja upravitelji: Jožef Bakan v Kančevcih, Janko Rojht pri Sv. Juriju v

Slov. goricah, Rudolf Vahčić pri Sv. Benediktu v Slovenskih goricah, Ivan Zelko v Špitaliču, Rado Junež pri Sv. Juriju ob Ščavnici.

Jezuit p. Ludovik Jeza je odšel za kaplana na Vurberg. Na njegovo mesto k Devici Mariji v Brezju pa je prišel jezuit p. Jože Kokalj.

Salezijanec Franc Povalec je zapustil Dobrno in odšel delovat izven lábotske škofije. Nadomestil ga je salezijanec Franc Jamnik.

Semeniški duhovniki lábotske škofije so šli past duše: Jožef Podjavoršek v Videm ob Savi, Vinko Rancigaj v Hrastnik, Jožef Gračner na Ravne.

Kaplan Viljem Šolinc je iz Dravograda odšel za kaplana pri Sv. Križu na Slatini; tamkajšnji kaplan Jožef Golob pa je prišel v Dravograd.

Franciškan p. Saleziji Glavnik je imenovan za župn. upravitelja pri Sv. Trojici v Slov. goricah.

Matej Močilnik, župnik na Prevaljah, bo odslej upravljal tudi župnijo Mežico.

V pokoj je odšel Jožef Rehar, župnik pri Sv. Lenartu pri Vel. Nedelji. To župnijo bo odslej upravljal Martin Kristan, župnik pri Sv. Marjeti niže Ptuja.

Rudolf Gasparič, župni upravitelj pri Sv. Mariji v Puščavi, bo upravljal tudi župnijo Sv. Duha na Ostrem vrhu.

Karel Babnik, župn. upravitelj na Homecu pri Kamniku, je bil imenovan za župn. upravitelja na Rovi pri Kamniku, ker je dosedanji župn. upravitelj Jože Petercelj bil na lastno prošnjo razrešen te službe.

Na Sela pri Šumberku je prišel Jože Peče dosedanji župn. upravitelj na Gori pri Sodražici. Iz Sel pa odhaja Maks Ravnik v Belo cerkev. Goro bo odslej soupravljal dr. Stanko Lenič, župnik v Sodražici.

Martin Tavčar, župn. upravitelj v Gorjah pri Bledu, je moral za leto dni v zapor. V Gorje pri Bledu je zato odšel za župn. upravitelja Lojze Žun, do sedaj župn. upravitelj v Dupljah pri Kranju. V Duplje je prišel Ivan Kljun, župn. upravitelj v Vel. Poljanah. Velikolaški župnik Franc Mate pa je prevzel še Velike Poljane kot župn. upravitelj. Zato

se je Stanislav Škufca, velikolaški kaplan, preselil v Vel. Poljane.

Predlanskim je msgr. dr. Toroš sprejel v svojo ap. administraturo g. Markica iz celovške škofije, kjer so mu nenaclonjeni krogi preprečili mašniško posvečenje. Posvečen je bil v Ljubljani in kot duhovnik deloval v Solkanu in na Trnovem pri Gorici kot župnijski upravitelj. Ker se ni znal „pravilno obnašati do oblasti, ki so ga silile v CMD“, so mu odvzeli dovoljenje za bivanje v Jugoslaviji; zato se je moral vrniti na Koroško.

G. Ivan Kobal, župnik iz Črnega vrha, se je po desetih mesecih vrnil iz zapora.

Adolf Simonič, župn. upravitelj župnije Golac na Notranjskem, je bil razrešen svoje službe ter se preselil v Hrušico. Vladimir Šircelj, župn. upravitelj na Hrušici, bo skrbel tudi za Golac.

Štefan Strle, dosedanji kaplan v Podgradu pri Hrušici, je prav tam postal župn. upravitelj.

Skladatelj Alojzij Mav, precej let reductus ad statum laicalem, je zopet začel vršiti duhovniške dolžnosti. Prvič je po dolgih letih maševal pri Mariji Pomagaj na Brezjah na praznik Brezmadežne leta 1959.

V lábotski škofiji so umrli: 18. avgusta 1959 v Mozirju upok. župnik Franc Krošelj; 10. sept. 1959 v Mežici župnik Anton Boštele; 8. oktobra 1959 pri Sv. Kunigundi na Pohorju zlatomašnik Ferdinand Žgank.

V Beli Cerkvi je 7. novembra 1959 umrl tamkajšnji župnik Jože Strah, star 63 let. Za kaplana je bil v št. Jurju pod Kumom, v Preddvoru, Bohinjski Bistrici in Mokronogu. Župnik v Beli cerkvi je bil od leta 1939. Pogrebne obrede v Beli cerkvi je opravil novomeški prošt štrukelj, njegov sošolec; pokopali pa so ga v Velikih Laščah.

Na Rudniku pri Ljubljani pa je kmalu za njim, 20. novembra 1959, odšel v večnost tudi njegov sošolec Alojzij Strah, prav tako star 63 let. Doma je bil s Krke. Kaplanoval je v Dobropoljah in v Starem trgu pri Ložu. Bil je župn. upravitelj v Banja Loki. Na Rudniku pa je bil župnijski upravitelj od leta 1946.

Sredi novembra 1959 je izdihnil svojo

dušo p. dr. Stanko Marija Aljančič OFM, star 67 let. Po doktoratu na Vzhodnem inštitutu v Rimu je prevzel s svojim že rajnim bratom Jožefom vzhodni obred. Do leta 1931 je deloval med grkokatoličani v Makedoniji. Vrnil se je v latinski obred in deloval v Sloveniji. Leta 1951 je izgubil vid in eno nogo. Pa ga vse to ni strlo. Kljub temu je zelo veliko deloval kot spovednik.

V skladu s hujšim pritiskom na duhovnike, naj vstopajo v CMD, je Tito na zadnji državni praznik 1. 1959 podelil visoko odlikovanje msgr. Rittigu iz Zagreba, pa tudi župnik Matija Medvešek, predsednik CMD, dr. Stanko Cajnkar, dekan teološke fakultete v Ljubljani, Anton Bajt, še vedno izobčeni duhovnik, in dr. Leopold Edgar, kartuzijanski prior v Pleterjih, so prejeli visoko odlikovanje.

V začetku novembra 1959 je v Medani v Goriških Brdih zaspal v Gospodu 83-letni dekan Josip Milanič. Dolgih 40 let je bil medanski dušni pastir. Na zadnji poti ga je spremljalo 55 duhovnikov pod vodstvom msgr. dr. M. Toroša. Govorila sta mu pa ap. administrator in njegov vikar A. Simčič. Zbor mu je zapel pod vodstvom č. g. S. Šuligoja in organista Zorzuta.

V založbi Državne založbe Slovenije je izšla knjiga dr. Marijana Zadnikarja: *Romanska arhitektura na Slovenskem*.

G. Ravšl Anton je dne 9. julija 1958 na pokrajinski proslavi v čast sv. Cirilu in Metodu, v čast Dnevu borca in v spomin na partizansko bitko na Sutjeski izpovedal: „Sv. brata sta vpeljala v cerkveno bogoslužje slovenski jezik, kar je bilo takrat nekaj posebnega in smelega. Toda pokazalo se je, da sta imela prav. Ko je bilo ustanovljeno CMD, je bilo tudi nekaj posebnega in smelega. Tudi tukaj naj bodočnost pokaže, da je bilo prav tako. Samo stopajmo člani CMD verno po stopinjah naših zaščitnikov!“ (10 let CMD, l. I, št. 1, str. 2). Trdno smo prepričani, da verno stopanje po stopinjah sv. Cirila in Metoda vodi iz CMD.

G. Mihael Jerič mora v članku Socialistična rešitev narodnega vprašanja

trditi: „Toda mi sami vemo iz lastne izkušnje, da slovenski narod v socialistični Jugoslaviji uživa popolno narodno svobodo. V soc. rešitvi slov. narodnega vprašanja so uresničena najsmelejša pričakovanja največjih slovenskih rodoljubov, ki so se še pred nedavnim zdela utopija ali zanesenjaške sanje.“ (Prav tam, l. I, št. 1, str. 5). Toda čez mejo prihajajo vedno novi glasovi in prošnje, naj molimo, da nam Bog ohrani slovenski jezik v „svobodni“ Jugoslaviji.

G. Blaj Franc v članku Skozi zgodovino v svobodo trdi: „Samo nacionalno in socialistično usmerjeno narodnoosvobodilno gibanje je ustvarilo bratstvo med jugoslovanskimi narodi, ki rastejo in se razvijajo v socializmu.“ (Prav tam, l. I, št. 1, str. 8).

CMD je leta 1957 organiziralo izlet v Makedonijo. Od 17. do 23. avg. 1958 pa v Beograd. Zadnji izlet opisuje g. Mirko Gande. V Beogradu so stanovali v poslopju internata pravoslavnega bogoslovja (Prav tam, str. 10/13).

Pevski zbor CMD vodi župnijski upravitelj Ivan Pregelj. Meseca avgusta 1958 je zbor nastopil v št. Ilju v Slov. goricah in v Mariboru. Pred nastopom v št. Ilju je g. župnik Janko Rojht iz Jurovskega dola v govoru zatrjeval: „Smešno pa je govorjenje nekaterih ljudi, ki so nas blatili, češ, da hočemo ustanoviti neko narodno cerkev! Mi smo bili in smo vedno zvesti duhovniki katoliške Cerkve; obenem pa smo zvesti državljani naše socialistične domovine“ (Prav tam, str. 13/14). Res je, da zadnje čase Organizacijski vestnik in Nova pot pogosto zatrjujeta svojo zvestobo katoliški Cerkvi in njenim poglavarjem. Kdor pa je budno prebiral vse izjave od Biltene pa preko Organizacijskega vestnika in Nove poti, si bo pa ustvaril malo drugačno sodbo.

Na pokrajinski proslavi CMD v Novem mestu dne 25. novembra 1958 je g. Žabkar Alojzij, črnomeljski župnik, zapel v govoru pesem novi avtocesti, ki jo je delalo 54.000 mladih ljudi. Ob koncu pravi: „Naj da ljubi Bog zdravje njim, ki budno vodijo krmilo naše mile domovine, mi jih pa s svojim delom in zvestobo podpirajmo na vsakem koraku,

ko smo vsak na svojem mestu 100% državljani in rodoljubi! Skupaj z vsemi našimi narodi pojmo naši skupni domovini Jugoslaviji za njen praznik — 29 november — mogočno pesem hvaležnosti, zvestobe in ljubezni in položimo na oltar domovine najnovejši dar — muko in znoj letošnjega leta — „avtocesto, dolgo leto dni“, 80 kilometrov, ki so kakor iz tal zrastle in povezali slovenske roke z bratskimi rokami naših republik na jugu domovine!... Naj živi naša dobra mati — naša republika FLR Jugoslavija!“ (10 let CMD l. I, št. 2, str. 26/7).

Mlajši duhovniki se izogibljejo CMD. Tako n. pr. trdi tajnik CMD v poročilu: Delovanje CMD 1958: „Organizacijska komisija je imela samo eno sejo, na kateri je posebej razmotrila vprašanje zadržanja mlajših duhovnikov do društva. Spomladi 21. aprila je bil sestanek mlajših duhovnikov-članov, ki so o tem razpravljali. Vsem pokrajinskim odborom so bila poslana posebna izdelana predavanja, da so o njih razpravljali vsi pokrajinski odbori na svojih sejah v maju 1958. O vzrokih negativnega zadržanja mlajše duhovščine je potem razpravljala tudi izvršni odbor na svoji redni seji...“ (10 let CMD, l. I, št. 3, str. 34). Dne 8. junija 1959 je g. Jože Šavara na okrajnem občnem zboru v Solkanu pozival: „Med nalogami, ki jih ima posebno vaš društveni okraj, bi omenil predvsem tisto, da bi v bodoče mlajši duhovniki vstopili v društvene vrste in tako delali v korist Cerkve in domovine“ (Prav tam, l. I, št. 6/7, str. 70). Dne 11. julija 1959 je g. Janko Žagar-Sanaval na okrajnem občnem zboru v Krškem zopet vabil mlajšo duhovščino: „Lahko rečemo, da je sedaj pri vas zbranih lepo število članov, toda to število bi bilo treba povečati z mladimi močmi. Vemo, da je na terenu mnogo duhovnikov, ki so komaj vstopili v dušnopastirsko službo! Kako prav bi bilo, da bi se pridružili društvenim članom. Tako bi bilo društveno življenje še bolj razgibano in temeljito. Doslej prehojena pot v prvi desetletki je takšna, da je vsak član našega društva resnično ponosen in vesel vsega opravljenega dela. Vsi ugovori so se razbli-

nili v nič. Zato bi naj v bodoče prišli v naše društvene vrste mladi duhovniki ravno v vašem okraju“ (Prav tam, l. I, št. 6/7, str. 73).

Ko so 1. in 2. septembra slavili desetletnico CMD je tajnik g. Jože Šavara imel sestanek z novinarji. Pri vprašanjih je zopet prišla na vrsto mlajša duhovščina. Dnevnik *Delo* ob tej priložnosti poroča, da je med mlajšimi duhovniki premalo zanimanja za CMD. Kje so vzroki? Saj jih vendar v semenišču vzgajajo večinoma člani CMD. Videti je, da ni zanimanja za društveno delo. Medtem ko so se bogoslovci iz Sarajeva — gre za frančiškane — udeležili mladinskih delavnih akcij, se ljubljanski teh niso udeležili, ker imajo tj različne predstojnike.

Delo, vodilni komunistični dnevnik, ki izhaja zjutraj v Ljubljani, je objavil članek: **Velike priprave na praznovanje 10-letnice CMD.** Takole označuje cilj CMD: „Glavni cilj in namen društva je, da duhovnike vzgaja v patriotskem duhu, v spoštovanju pridobitev NOB, in da duhovščina najde v sedanji stvarnosti svoje ustrezajoče mesto.“

Občni zbor CMD v Celju 9. junija. Udeležba 30 članov. Poslali so pozdrave mariborskemu škofu dr. M. Držičniku in predsedniku OLO Celje Riku Jermanu. Pripomnimo, da so redno prav na vseh zborovanjih in raznih drugih sestankih navzoči zastopniki ljudske oblasti. Tako je bilo tudi na vseh lanskim občnih zboreh CMD.

V Črnomlju se je vršil občni zbor dne 11. junija 1959. Kočevar Franc je zastopal ljudsko oblast. Predsednik je postal g. Gorše Martin. Glavnemu odboru v Ljubljano n. pr. pišejo: „Ugotovili smo, da smo rastle in slišali 'uro in čas'.“ (10 let CMD, l. I, št. 6/7, str. 70).

V Gorici je CMD zborovalo 8. junija. Predsednik je postal g. Kragelj Joško.

V Kamniku so se sešli člani CMD 10. junija 1959. Poročala sta o delu predsednik Čarf in tajnik Soukal Franc.

V Kočevje so CMD prišli zborovat 9. junija 1959. Tam jih je pa kar pet poročalo: gg. Tone Ronko, Mate Franc,

Golob Anton, Janko Klun in Stanko Dobovešek.

Koperski okraj šteje 10 članov CMD; zborovali so 9. junija 1959; o delu je poročal predsednik **Margon**.

Tudi v **Kranju** so zborovali 9. junija 1959. Poročilo pravi, da je župnik **Šmit** napisal za svečano priliko občnega zbora črtico „Po desetih letih“. Poročala pa sta predsednik **Brule** in tajnik **Janez Pavlin**. V pismu škofu **Vovku Antonu**, ap. administratorju ljubljanske škofije, zatrjujejo: „Kolikor bo v naših močeh, bomo tudi v bodoče zvesti Cerkvi, zvesti svojim duhovnim predstojnikom in zvesti domovini skušali doseči čim lepše uspehe v dušnopastirskem delu, koristiti svojim vernikom, koristiti pa tudi svoji dragi domovini Jugoslaviji.“ Predsedniku **OLO Vinu Hafnerju** pa pišejo: „Potrudili se bomo, da se bo naše delo v bodočnosti poglabljalo in utrjevalo v splošno korist naše domovine; za mirno sožitje med ljudsko oblastjo in Cerkvijo, za razumevanje naše stvarnosti, za gradnjo boljše bodočnosti, za naš skupni napredek.“ (Pr. 10 let CMD, l. I, štev. 6/7, str. 71/2).

V **Krškem** je zborovalce na krajevnem občnem zboru dne 11. julija pozdravil predsednik dekan **Kurent**. **GO CMD** je na vse te krajevne občne zборе poslal svojega zastopnika. V **Krško** je prišel g. **Janko Žagar-Sanaval**. Že vemo, kako je pozival, naj bi pritegnili več mlajše duhovščine (Prav tam, l. I, štev. 6/7, str. 72/3).

Ljubljanski CMD imajo svoje društvene prostore na Cankarjevi cesti 14. Na občnem zboru 8. junija 1959 je poročal dr. **Maks Miklavčič** kot predsednik, obenem pa tudi tajnik **Felician** (Prav tam, l. I, štev. 6/7, str. 73).

Na občnem zboru **CMD** za **Ljubljano okolico** je tajnik gosp. **Gregor Andoljšek** priznal: „Za slovesnejše obiske, ali kako bi rekel, ki so šteli več kilometrov, so mi nudili od OF na razpolago avto. Hvaležen sem bil za to; prav tako pa tudi našim tovarišem: **Lampretu**, **Žagarju**, **Vercetu**, ki so me spremljali okrog.“ — Nov predsednik za **Ljubljano-okolico** je postal g. **Lokar Franc**. V pismu g.

škofu **Antonu Vovku** izpovedujejo: „Zavedamo se vzvišene in težke naloge, ki smo jo kot katoliški duhovniki dolžni opravljati med svojimi verniki. Zato stojimo trdno na stališču katoliškega dogmatičnega in moralnega nauka, cerkvenega prava in pokorščine cerkvenim predstojnikom, kakor ste nam poudarili v prelepem pismu ob stoletnici sv. **Janeza Vianneya**.“ Takoj pa dodajajo: „Prav tako pa čutimo dolžnost, da moramo prisluhniti znamenjem časa in spoznati, kaj domovina od nas pričakuje“ (Prav tam, l. I, štev. 6/7, str. 73/5).

ARGENTINA

Cerkvena oblast v veliki **buenosaireski** nadškofiji se hitro menja. Spomladi leta 1959 je kard. dr. **S. L. Copello**, dotedanji **buenosaireski** nadškof, odšel v Rim kot kancler sv. rimske Cerkve; **buenosaireski** apostolski administrator dr. **Fermin E. Lafitte** je postal po kardinalovem odhodu v Rim pravi **buenosaireski** nadškof, a je že 8. avgusta 1959 umrl nagle smrti; na praznik **Kristusa Kralja** 1959 pa je kard. dr. **Anton Caggiano**, do takrat škof v **Rosario**, prevzel vodstvo **buenosaireske** nadškofije. Slovenski duhovnik **Jože Guštin**, ki je bil prej dlje časa v službi pri kard. **Copellu**, je bil sedaj imenovan za osebnega kaplana pri nadškofu in kard. **Caggianu**. Čestitamo.

29. novembra 1959, na prvo adventno nedeljo, je bila v Slovenski vasi v **Lanusu**, prva nova maša v novi cerkvi **Marije Kraljice** zraven **Baragovega** misijonišča. Novo mašo je pel salezijanec **Ivan Lužovec**, doma iz cerkljanske župnije na **Gorenjskem**. Pridigal mu je salezijanec g. **Janko Mernik**.

20. decembra 1959, na četrto adventno nedeljo, pa je v isti cerkvi pel novo mašo franciškan **Franc Burja**, doma iz **Prikrnic** v moravški župniji. Temu pa je pridigal moravški rojak **France Novak**, župnik v **Ituzaingó**.

20. decembra je slovensko semenišče v **Adroguetu** zopet doživelo svoj praznik: v redovniški cerkvi duhovnikov misijonarjev **Srca Jezusovega** (**bayonnev**), ki so dobri sosede slov. semenišča, so trije slovenski diakoni prejeli mašniško posve-

čenje; gg. Borštnar Matija, Grom France in Pintarič Anton; isti dan je bogoslovec Franc Bergant prejel subdiakonat.

Novomašnik France Grom je takoj drugi dan na božji poti v Lujanu pri Marijinem oltarju opravil tiho novo mašo. Stregla sta mu dr. L. Stare in bogoslovce J. Perc; med mašo so peli slovenske pesmi; kljub delavniku je na novo mašo prihitelo več Hotedrščanov, novomašnikovih rojakov.

Novomašnik Anton Pintarič je doma iz Polenškaka pri Ptuj; novo mašo je pel na božični praznik (ob pol 10) v kapeli Marije Pomagaj v Slovenski hiši na Ramón Falconu v Buenos Airesu; stregla sta mu dva bogoslovca, pridigal pa g. direktor Anton Orehar; takoj po peti maši je opravil še dve tihi maši.

Novomašnik Borštnar Matija pa je opravil slovesno novo mašo 27. decembra 1959 v San Justo, kjer imajo redno Slovence iz okolice vsako nedeljo in zapovedan praznik božjo službo; tudi njemu je pridigal g. direktor Anton Orehar, ki je kot nekdanji mengeški kaplan novomašnika v ljudski šoli učil krščanski nauk; novomašnik se je rodil v mengeški župniji, kasneje pa je živel v Komendi.

G. Langus Janez, ki je prejel mašniško posvečenje v semeniški kapeli v Adroqueju na veliki šmaren leta 1959, že več mesecev vneto kaplanuje v zgoraj omenjeni župniji San Justo.

3. januarja 1960, na nedeljo Jezusovega Imena, ob štirih popoldne je moronski škof dr. Mihael Raspanti v cerkvi Marije Pomočnice (Don Bosco) v Ramos Mejía posvetil krasen nov oltar Marije Pomagaj, ki so ga Mariji podarili slovenski rojaki.

RIM

Msgr. dr. Maksimilijan Jezernik je bil dne 18. novembra 1959 na rimski državni univerzi promoviran za doktorja prava z najvišjo oceno in pohvalo. Novemu uspehu našega slovenskega sobrata iskreno čestitamo.

Papeško vseučilišče Gregoriana v Rimu šteje precej nad dva tisoč slušateljev.

Profesorjev pa je že nad 150. Številu profesorjskega zbora se je preteklo jesen pridružil tudi slovenski jezuit p. Maksimilijan Žitnik, ki je napravil noviciat v št. Andražu na Koroškem, bil nekaj časa profesor v celovškem semenišču, potem pa eno leto profesor v Franciji v semenišču Mission de France. Prav tako iskreno čestitamo.

Dr. Pavel Robič in g. Ciril Lavrič sta okoli božičnih praznikov šla iz Rima na obisk po italijanskih taboriščih, koder še vedno živi nekaj Slovencev, da so tako imeli priložnost spovedati se za praznike pri slovenskem duhovniku.

AVSTRIJA

15. novembra 1959 je bil Štefan Mesner slovesno umeščen za župnika v železni Kapli.

ITALIJA

Marijanišče na Opčinah pri Trstu in Alojzijevišče v Gorici sta letos izdala lepa stenska koledarja.

Msgr. Franc Malalan, župnik v Borštu pri Trstu, je odšel v pokoj. Rodil se je na Opčinah leta 1891. V duhovnika je bil posvečen leta 1915. Deloval je v Sežani, kot vojaški duhovnik in na Ospu. Leta 1939 so ga fašisti poslali v konfinacijo v Abruzzo.

Za upravitelja župnije Boršt je bil imenovan g. Lojze Zupančič, župaik v Bobjuncu.

G. Anton Piščanec že 25 let župnikuje na Katinari pri Trstu. Na svet je prišel leta 1900 v Cvetorožu pri Rihemberku. Gimnazijo je študiral v škofovih zavodih v št. Vidu nad Ljubljano. Bogoslovje pa je končal v Gorici l. 1926. Kaplanoval je v Postojni in bil kurat v Suhorju. Od 1. februarja 1944 do julija 1945 je bil v grozovitem taborišču Dachau, odkoder pa se je srečno vrnil.

Slovenski novomašniki v Beneški Sloveniji. Majhna, pa nam zaradi narodnostnega preganjanja tako draga Beneška Slovenija je leta 1959 dala Bogu kar tri novomašnike:

G. Adolf Dorboló je pel novo mašo v Lazah na praznik sv. apostolov Petra

in Pavla. Ljudstva je bilo toliko, da so svete obrede morali prenašati po zvočnikih, ker niso mogli vsi v cerkev. Pridigal je g. župnik Jožef Kramar.

Isti dan so Visoke Pečine pod Matajurjem doživele podobno slovesnost. G. Emil Batistič je tam v podružnični cerkvi sv. Mihaela prvič opravil najsvetejšo skrivnost. Pri novi maši je pel cerkveni zbor iz stolnice v Trstu. Pridigal je g. Jože Vidmar iz Trsta.

Na obe novi maši se je zbralo mnogo ljudi iz slovenskih krajev Nadiške doline, prihitelo pa je tudi več Slovencev preko državne meje iz Slovenije.

Prvo nedeljo v juliju leta 1959 pa so v Roncu obhajali novomašno slavlje. Prvič je pristopil k oltarju domačin g. Jožef Mučič. V cerkvi so peli domači pevci. Pridigal je g. Zoban. Nove maše so se udeležili tudi koroški Slovenci iz Železne Kaple. Pripeljal jih je g. kaplan Lovrenc Petričič, doma iz Beneške Slovenije, ki pa pastiruje na slovenskem Koroškem. S seboj je pripeljal tudi orkester.

Vsi trije novomašniki se vsem dobrotnikom in prijateljem iskreno zahvaljujejo. Vsi slovenski duhovniki pa novim sobratom iskreno čestitamo.

Višarski romarji. 22. in 23. avgusta 1959 so bili s slovenskimi romarji na Sv. Višarjah tile gg. duhovniki: dr. Šegula s Koroškega, g. Rozman iz Trebč na Tržaškem, g. J. štanta iz Jamelj pri Trstu ter g. Bruno Pulc s Kojškega v jugoslovanskih Brdih.

Višarska šeststoletnica. Za šeststoletnico Marijine božje poti na Sv. Višarjah pripravljajo velike slovesnosti. Hudo je samo to, da so Italijani tako strahotno šovinistični. Dobro, da je g. župnik v Žabnicah tako odločen.

G. župnik Paskal Gujon iz Matajurja nad Čedadom je meseca avgusta 1959 izvršil lepo dušnopastirsko delo: obiskal je svoje vernike po Franciji, Švici in Belgiji.

Na Stari gori pri Čedadu je zdaj naš slovenski kapucin p. Metod. Tako se slovenski romarji lahko spovedo v domačem jeziku.

G. novomašnik Adolf Dorboló iz Laz

je šel za kaplana k Sv. Lenartu v pomoč g. župniku Kračini. G. novomašnik je že pogumno pridigal na več krajih, tako n. pr. pri Mariji Tolažnici v Dol. Barnasu in v Plešiščah ob stoletnici cerkve.

G. novomašnik Emil Batistič je na praznik Mar. Imena pridigal v Lazah. Zdaj je poslan za kaplana v Porpeto med Furlane.

Plešiški gospod Angel Špehonja upravlja tudi duhovnijo Brezje ob italijansko-jugoslovanski meji, ki je že več let brez duhovnika. Videmski g. nadškof mu je poslal zato že rabljen avtomobil.

Slovenski romarji na Barbani. Meseca avgusta 1959 je romalo na znamenito Marijino božjo pot na Barbano skoraj 800 slovenskih romarjev iz goriške nadškofije. Spremljalo jih je 17 duhovnikov z dekanom Vinkom štanto. Romarjem so pridigali gg. Oskar Simčič, kaplan v Števerjanu, Ivan Kretič, župnik v Devinu ter Janez Rupnik, duhovnik ljubljanske škofije, ki pa je sedaj v službi v salzburški nadškofiji.

Lexicon der Marienkunde o Barbani. V znamenitem „Lexicon der Marienkunde“ (zv. 3/4, kol. 552), ki sedaj izhaja pri Pustetu, je A. Gaber kratko, pa jedrnato popisal to že dolga stoletja znano Marijino božjo pot, kamor zahajajo Slovenci, Furlani, Hrvatje in Italijani.

S smrtjo g. Reja je Rupa izgubila svojega prvega župnika. Sedaj je že nekaj časa tam njegov naslednik g. prof. Dragotin Butkovič.

G. Jože Vidmar, dosedanji kaplan v Barkovljah, je bil premeščen za kaplana na Opčine. Tamkajšnji dosedanji kaplan g. Viljem Žerjal pa je odšel v Barkovlje.

Delavni salezijanec g. Franc Štuhec, ki je bil doslej župnik v Dolini pri Trstu, je šel za ravnatelja Marijanišča na Opčine. Slovenski salezijanci nameravajo tam organizirati poleg dijaškega zavoda tudi mladinski oratorij.

Za župnega upravitelja v Dolini pri Trstu je začasno imenovan tamkajšnji kaplan g. dr. J. Miklič.

Msgr. Jože Jamnik, dosedanji ravnatelj Marijanišča, se je preselil v rojansko župnijo.

NEMČIJA

Dr. Lojze Kukovica je bolj bolehen; zdravje se ni kaj dostiboljšalo, kot je pokazal ponovni pregled (z odprtjem trebuh). Obiskala sta ga gg. Jože Puš in dr. Janez Zdešar. Njegov naslov je: Dr. L. K., Haus Sentmaring, Sentmaringerweg 55-57, Münster in W., Deutschland. Vsem duhovnikom, zlasti njegovim bivšim tovarišem v slovenskem izseljenskem semenišču ga priporočamo v molitev.

Preteklo poletje je okoli tisoč staro-naseljencev v Nemčiji obiskalo Slovenijo.

G. Ciril Turk, stolni vikar v Salzburgu, je na prošnjo rajnega g. škofa dr. Gregorija Rožmana odšel na dušnopastirsko delo med slovenske izseljence v Porurje v Nemčijo. Njegov naslov je: Oberhausen-Sterkrade, Inselstr. 31, Deutschland.

G. Vinko Flek je sedaj kaplan v Posarju. Njegov naslov je: Am Kloster 6, Sulzbach, Saarland, Deutschland.

Deveti kongres Cerkve v stiski (Die Kirche in Not). Že smo poročali, da se ga je udeležilo 14 slovenskih duhovnikov. Vršil se je od 23. do 27. julija 1959. Udeležilo se ga je 29 narodnosti. Na kongres je prišel tudi velik prijatelj Slovencev g. Hegenkötter. Poročilo je napravil dr. J. Zdešar, prebral pa ga je g. Pavle Slapar. G. Ign. Kunstelj je podal pregled enoletnega dela za ustanovitev Slovenske izseljenske zveze.

FRANCIJA

Na praznik Marjinega imena l. 1959 je moral na težko operacijo msgr. Kerec, bivši ap. prefekt na iKtajskem. Dobre volje tudi po operaciji ni izgubil. Po operaciji je hitro okreval.

Msgr. Stanko Grims in g. Tone Dejak sta s svojimi slovenskimi izseljenci romala v Lurd.

BELGIJA

G. Franc Kokel, ki je proti koncu leta

1959 dočakal 75 let, je meseca avgusta 1959 romal z romarji nemške župnije Weywertz, kjer pomaga župniku, v Trier, kjer so leta 1959 znova izpostavili v slovesno čiščenje, sveto suknjo, ki je menda tista, za katero so vojaki žrebali na Kalvariji.

Študijski sestanek slovenskih izseljenskih misijonarjev. Vršil se je 13. in 14. oktobra 1959. Prišlo je kar 11 duhovnikov. Dr. Janez Zdešar je pripravil temeljito predavanje: „Psihološke osnove vere najnovejšega slovenskega izseljenca“. G. Ignacij Kunstelj je razlagal: „Kako pripraviti naše ženine in neveste na poroko“. G. Vinko Žakelj pa je govoril: „Kako pridigati našim izseljencem“. Vsakemu referatu je sledil koreferat in nato razgovor. Izmenjava izkušenj in raznih izseljenskih problemov je bila zelo živahna. Zlasti je treba upoštevati praktične nasvete g. msgr. Stankota Grimsa, ki ima za seboj dolgoletno skušnjo glede dela med slovenskimi izseljenci.

Seja dušnopastirskega odbora za Zap. Evropo. Vršila se je takoj po končanem študijskem sestanku. Zlasti so se razgovarjali o potrebnosti še nekaterih novih izseljenskih duhovnikov v Zap. Evropi. Podali so tudi obračun o pomoči slovenskih duhovnikov izseljenskim misijonarjem, ki so nekateri res v stiski glede nujno potrebnih dohodkov. Treba bo izdati tudi nekaj versko-moralni vademecum za slovenske izseljence. Ob tej priložnosti so ponovno izvolili za prihodnje leto dosedanji dušnopastirski odbor.

G. Rafko Vodeb, ki študira cerkveno umetnost na katoliški lovanjski univerzi, ima sedaj tale naslov: Rue de Namur 46, Lueven, Belgique.

AVSTRALIJA

Dr. Ivan Mikula, slovenski izseljenski misijonar v Avstraliji, je prevzel vodstvo slovenske „Karitas“ v Sydneyu. Njegov naslov: 121 Queen Str., Woollahra, Sydney, Avstralija.

Izdaja: Konzoreij (Gregor Mali). — Urejuje: uredniški odbor (dr. Ivan Ahčin. Rivadavia 234, Adrogué FNGR, prov. Buenos Aires, Argentina). — Uprava: Stanko Škrbe, Ramón Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina. — Tiska tiskarna Vilko, Castro Barros 917, Buenos Aires, Argentina.

